

ÉLET ÉS IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Előfizetési ár:
 Egész évre 6ft.
 Fél " 3 " 50k.
 Negyed " 1 " 50k.
 Egyes szám ára 12kr.

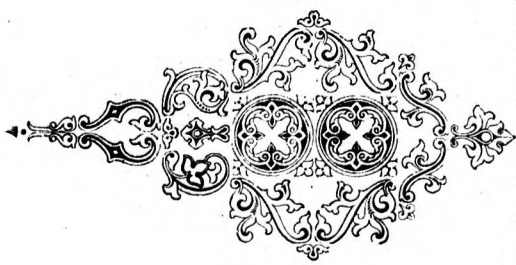
Lapfőmunkatárs és szerkesztő:
KORBULY JÓZSEF
 Főmunkatárs:
HEGEDÜS ISTVÁN.

*Szerkesztői iroda és
 Kiadó-hivatal:*
 Kolozsvárt, Bel-Monostor
 utca 20s.

Ny. Stein J. Kolozsv.

Metsz. Fiedler K.

HIRDETESEK.

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállításon

„ARANY ÉREMMEL“

kiüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben részesített

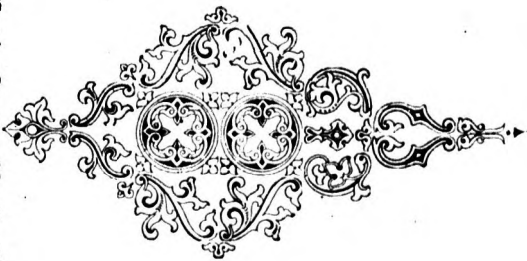
S I N G E R

varrógépeket készpenz, vagy 1 frt heti részletekben fizetések és hat évi irásbeli jótállás mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, Iordantutca 1. sz.

(7) (22-52)

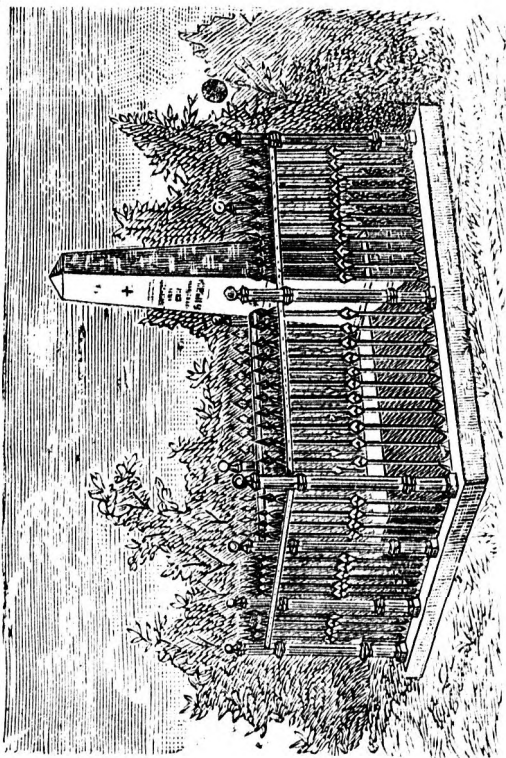

AZ ELSŐ ERDÉLYI FUVÓ-GYÁR

KOLOZSVARTT.

(19) (10-10)

Van szerencsém a már több mint 14 év óta fennálló és jó hírnévről örvendő gyáramat a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani. Bátorokdom egyszersmind tudatni, hogy mindenféle **gép-mű** és **épület-lakatos munkákat** .ugyszintén vert-vasból

SIR-ACSOZATOKAT,

lépészeteket,

VILLÁMHÁRÍTÓKAT

stb. a legrovidebb idő alatt, **legolcsóbb árban,** elkészítetek.

Minták és rajzok a világ leghirebb, vasgyáraiból ki-került rajzok után készülnének.

Minta-rajzok, mumenták kívánatra adatnak, vagy vidékre postán bémentve küldetnek.

SEEMANN JÓZSEF.

FRANCZIA MODORBAN BERENDEZETT
EGÉSZ ÚJ
NŐI KÉZIMUNKA ÜZLET.

Lászlóffy József
 Kolozsvárt, (főtér, Szathmáry-ház.)

Ajánlja a legjobb minőségű kötő fonalait, hárász, czérna, apróság és a női kézi munkához szükséges mindenféle kellékeit s gondosan összeállított raktárát. Nagy választék fehér és színes patent és sima kötésű férfi-, női- és gyermek-harisnyákban.

Miederek, csipkék, szalagok, bodrok, béllés-nemüek és gombok. Horgolás, himzés és filett munkához való anyagok; Congress, Java, Panama, Coble, Canava stb. szöveteit; továbbá **fehér és színes Mignardis, Point d'Le-** cet stb. diszély-szalagok készleteit.

Minden nálam vásárolt diszélyhez mintát díjmentesen szolgáltatok.

Mivel a női kézi munka az utóbbi időben igen előre haladt, igyekeztem minden hozzá való anyagot beszerezni, úgy, hogy azokat a divatlapokból választott minta után nálam a t. közönség megtalálhassa.

Becsés pártfogásukat kérve vagyok

(21)

illő tisztelettel

LÁSZLÓFFY JÓZSEF.

(7-7)

Vidéki megrendelések posta útján azonnal teljesítetnek; csomagolási-díj nem számíttatik.

TAVASZI IDÉNYRE.

Dús választékban megérkeztek,

LEGOLCSÓBB ÁRBAN KAPHATÓK

BETEGH PÉTER

NŐI PIPERE ÜZLETÉBEN KOLOSVÁRT, FŐTÉR

a legdivatosabb diszített és diszítetlen kalapok, kalap formák és hozzá tartozó diszítő kelmék, kalap-fátylak, legyezők, kesztyűk és számtalan legújabb divatu pipere tárgyak.

NAGY RAKTÁR

menyasszonyi koszorúk és fátylaktól, Batist- és len-hímzések, a legjobb fajtájú és állású miederekből.

GYÁRI RAKTÁR

por-köpeny, Jaquet és mantillokból, napernyők- és diszítetlen kalapokból.

Egy kitűnően képzett varrónővel (MARCHANDE DE MODÉS) rendelkezvén, ki csupán csak üzletem részére van elfoglalva, lehetőségessé teszi a szakmához tartozó divatcikkeknek tisztítási és alakítási diszítésknek stb. bihetetlen gyorsaság- és pontossággal eleget tennem.

Női ruháknak a legizletesebb elkészítését a legújabb divat szerint egy ruha-derék és az elő-hossza beküldése után, felelősség mellett elkészítetek.

Teljes tisztelettel

(20)

BETEGH PÉTER.

Az e rovat alatt közölt **ÚJ KÖNYVEK és ZENEMŰVEK.**

Kolozsvárt Stein Jánosnál

kaphatók, a hol vidéki szives megrendelések gyors és pontos teljesítéséről a legjobban van gondoskodva.

STEIN JÁNOS
erdélyi muzeum-egyleti
könyv-, mű- és
zeneműkereskedése

KOLOZSVÁRT.

Új könyvek:

- Báró Sennyey Pál és gróf Apponyi Albert.** Irta egy magyar konservatív. 1 frt.
- A latin nyelv szótára.** A kútfőkből a legjobb és legújabb szótár irodalomra támaszkodva összeállította dr. Finály H. 10 frt.
- Zajzánból Khámin át Tiberbe** és a sárga folyó forrásvidékére, Przewalszky Mihájlovics Nikoláj orosz ezredes harmadik utja Közép-Ázsiába. Oroszból dolgozta Csopely László. Szövegbe nyomott képekkel. 3 frt 60 kr.
- A Kisfaludy-Társaság évlapjai.** Új folyam. XVIII. köt. 2 frt 50 kr.
- Mezei gazda népszerű vezérkönyve.** Irta Galgóczy Károly. II. kötet: az állattenyésztés. 80 kr.
- A XIX. század pesszimizmusa.** (Schopenhauer és Hartmann). Irta Alexander Bernát. 1 frt.
- Görög gyakorló könyv.** Hintner és Curtius nyelvtanaihoz. Irta dr. Hintner B. 1 frt 40 kr.
- Teréz és kisebb költemények.** Irta Ábrányi Emil. 80 kr.
- 1884. évi Rendeleték tára.** II. és III. 1 frt 50 kr.
- 1884. évi Törvények gyűjteménye.** I. 45 kr.
- Példázatok zongorán.** A leütések különböző nemeiről. Irta Szenkovits Gyula. 50 kr.
- A női szépség fentartásának, ápolásának és növelésének titkai.** Irta egy nagyvilági hölgy. Füzve 1 frt 70 kr. Kötve 2 frt.
- Az állandó gőzkazán és gőzgép-üzem kézikönyve,** vagyis a fűtők és gépészek törvényes vizsgáinál előforduló kérdések tárgyalása. Kozák György munkája alapján. Fordította és összeállította Fritz Pál. 60 kr.
- Compendium der Praktischen Medicin.** Von Dr. C. F. Kunze. 6 ft. 3 frt 60 kr.
- Klinische Terminologie.** Von O. Roth. 3 frt 60 kr.
- Le socialisme d'état.** Conférences faites au cercle Saint-Simon. Par Léon Say. 2 frt 10 kr.
- Mademoiselle Blaisot.** Par Mario Uchard. 2 frt 10 kr.
- L'année politique.** 1883. Par André Daniel. 2 frt 10 kr.
- Legons d'histoire littéraire.** Par P. Vincent et F. Bouffandeau. 2 frt 10 kr.
- De Pontoise a Stamboul.** Par Edmond About. 2 frt 10 kr.
- Le Général Chanzy 1823—1883.** Par Arthur Chuquet. 2 frt 10 kr.
- Entretiens sur l'histoire du moyen Age.** Par Jules Zeller. Première Partie. 2 frt 10 kr.
- Cours normal d'histoire.** Histoire général jusqu'a la mort de Henri IV. Par E. C. Coutant et A. Amman. 2 frt 10 kr.
- Athanase Coquerel fils sa vie et ses oeuvres.** Par Jules Devèze. 2 frt 10 kr.
- Les salles d'asile en France,** et leur fondateur Par Emile Gossot. 2 frt 10 kr.
- La cour imperiale a Compiègne.** Souvenirs contemporains. Par Sylvanceete. 2 frt 10 kr.
- Histoire de la Révolution.** Racontée aux petits enfants. Par Charles D'Héricault. 1 frt 80 kr.
- M. Pasteur.** Histoire d'un savant. Par un Ignorant. 2 frt 10 kr.
- La vie publique en Angleterre.** Par Philippe Daryl. 1 frt 80 kr.
- Un écolier américain.** Par Th. Bailey Aldrich. 1 frt 80 kr.
- Contes Macabres,** et autres et improvisations poétiques. Par Jules Nollée. 1 frt 80 kr.
- A sors kegyenozel.** Regény. Irta Kvassayné Kun Mélanie. 2 frt.
- A spiritismus titkaiból.** Irta János főherczeg. 50 kr.

- Mes Souvenirs.** Les boulevards de 1840—1871. Par G. Claudin. 2 frt 10 kr.
- La Save, le Danube et le Balkan.** Voyage chez les slovénes, les croates, les serbes et les bulgares. Par M. L. Leger. 1 frt 80 kr.
- Aus dem westlichen Himalaja.** Erlebnisse und Forschungen von K. E. von Ujfalvy. 10 frt 80 kr.
- Une Course à Constantinople.** Par M. de Blowitz. 2 frt 10 kr.
- La Veuve, Le Voyageur.** Par Octave Feuillet. 2 frt 10 kr.
- Ce qui ne meurt pas.** Par D'Aurevilly. 2 frt 10 kr.
- L'Allemagne amoureuse.** Par Vict. Tissot. 2 frt 10 kr.
- Gressent's einträglicher Obstbau.** Kötve 4 frt 80 kr.
- Gressent's einträglicher Gemüsebau.** Kötve 4 frt 20 kr.
- Das Elektrische Potential, oder Grundzüge der Elektra-staik.** Die neuere Theorie der elektrischen Erscheinungen in elementarer Darstellung. Von A. Serpieri. Mit 44 Abbildungen. 1 frt 65 kr.
- Neuer Hof- und Staats-Almanach für 1884.** 1 frt 50 kr.
- Die Atmosphärische Elektrizität.** Von Luigi Palmieri. 50 kr.
- Das Wesen und die Aufgaben der Nationalökonomie.** Ein Beitrag zu den Grundproblemen dieser Wissenschaft. Von dr. Emil Sax. 1 frt 50 kr.
- Die Riviera.** Von Prof. W. Kaden und Maler H. Nestel. 1 füzet. Gazdagon illusztrálva. Minden füzet 1 frt 20 kr.
- Közrendészeti tudomány és a magyar rendőri gyakorlat.** Irta Petrovics László. 1 füzet. 30 kr.
- Latin nyelvtan.** Gymnasiumok számára. Irta Szamosi János. I. rész. Alaktan. 1 frt.
- Görög nyelvtan.** Irta dr. Hintner B. 1 frt 60 kr.
- Paedagogiai encyclopaedia.** Különös tekintettel a népoktatás állapotára. A nevelés tudomány szótára, melyben az általános és részletes paedagogia, didaktika és methodika, a statisztika, lélek-, erkölcs- és gondolkodástan, valamint a művelődés paedagogiai történelem főbb részletei betűrendben foglalják. Segédkönyv tanítók, nevelők, szülők és iskolai előjárók számára. Ábrákkal. Több tanférfit közreműködésével szerkesztette Verédy Károly. 1. 2. füzet. A mű 20 füzetben jelenik meg. Egy-egy három ives füzet ára 30 kr.
- Döntvénytár.** A m. kir. Curia elvi jelentőségű határozatai. Új folyam. VI. kötet. 2 frt.
- A házassági javaslat a törvényhozás előtt.** Irta Kovács Gy. 50 kr.
- Erdő-őr, vagy az erdészeti alapvonalai kérdésekben és feleletekben.** Az erdészeti műszaki segédszemélyzet, erdőbirtokosok, községi előjárók és néptanítók számára írta Bedő Albert. 94 fametszettel. Harmadik kiadás. 3 frt 50 kr.
- Dal és Beszély.** Újabb lyrai költemények. Abel és Aranka, Jankó János rajzaival. Irta Vajda János. 1 frt 40 kr.
- A honfoglalás éve.** Irta Salamou Ferencz. 50 kr.
- A munkás osztály sorsának javítása.** Irta Brüll Lipót. 60 kr.
- A nürnbergi baba.** Vig opera 1 felvonásban. Szövegét írta Leuven és Beauplan. Fordította Havi Mihály. Zenéjét szerző Adám Adolf 40 kr.
- Kis pajtások könyvesháza.** Szerkeszti Bolygó bácsi. (Erdélyi Gyula.) 30 kr.
- Székeley históriák.** Irta Jakab Ödön. 1 frt.
- Futó felhők.** Elbeszélések. Irta Zatopek Antal. 1 frt 50 kr.
- Szerencsétlen furulyások.** Elbeszélések. Irta Porzsolt K. 1 frt 40 kr.
- A vereshaju.** Eredeti népszimű dalokkal, 3 felvonásban. Irta Lukácsy Sándor. 50 kr.
- 1883. országgyűlési törvényczikkek.** Szakférfiak közreműködése mellett. Jegyzetekkel, utalásokkal és magyarázattal ellátva. 8° füzve 2 frt 40 kr. Kötve 3 frt 20 kr.
- ugyanaz zsebkadás füzve 2 frt 40 kr. Kötve 3 frt 20 kr.
- Orvos-gyógyszerészeti műszótár.** A m. orvosok és természetvizsgálók Szombathelyen tartott XXI-ik vándorgyűlése által a dr. Batzfalvy Samu-féle díjjal jutalmazott munka. Irta dr. Barts József. Első füzet. 1 frt 50 kr.
- Egy évig mondurban.** Karczolatok. Az egyévi önkényes-életből. Irta Kacziány Géza (gyalog huszár). 1 frt.
- Jó könyvek.** II. kötet 11—20 szám. 1 frt.

ELET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KOZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " — "
Egész évre	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

KORBULY JÓZSEF.

FŐMUNKATÁRS:

HEGEDÜS ISTVÁN.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)
Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése.
KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.

Huszonharmadik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1--1/2 ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.
1884. június 1.

NEMZETI NEVELÉS.

(Két czikk.)

I.

napokban lefolyt mozgalmak, melyeknek Kolozsvár tanuja volt a politikai jelentőségén kívül gondolkodásra adnak anyagot és alkalmat annak is, ki az eseményeket nemcsak a mindennapiasság színvonaláról szokta tekinteni, hanem szeret azok okai, tényezői és következményei felől is ítéletet alkotni magának.

A manifestatiokat, melyekben a kolozsvári egyetem ifjúsága elítélő véleményét nyilvánította egy hazafiatlan törekvésekkel vádolható nemzeti egylet (a Julia) és az egyetem román nemzeti egylet ifjúságának tévútra terelt szellem ellen, élénk érdeklődéssel és meleg rokonszenvvel kísérte a hazafias közönség és sajtó egyaránt. Olyan drága nemzeti érdekről van szó e mozgalmakban, a mely érdekek Magyarország nemzeti fejlődését a legközelebből érintik.

Van ez érdekek sorában, mely messze kimagaslik a napi politika tünékeny kérdései közül. A mozgalmak politikai jelentőségét méltatni, nem tartozik az Élet és Irodalom keretébe; de ide tartozik egy mozzanata, mely szintén kapcsolatban áll a mozgalmak politikai oldalával, de e mellett első sorban magasabb nem-culturai fontossággal bír.

Mióta 1867-ben Magyarország visszaszerezte, legalább belügyeiben, önrendelkezési jogát, a közoktatásügy kétségtelenül az a tér, melyen hazánk a legnagyobb haladást tette. S bár e haladást inkább csak extensívnek nevezhetjük, mégis kétségbe nem vonható tény, hogy hazánk ma, 17 év múlva, sokkal több művelődési eszköz felett rendelkezik, mint annak előtte bármikor. Tanintézetek, főleg népiskoláink nagy számmal szaporodtak; több olyan szakiskola állított fel, melyek elégtő szükséglet elégitenek ki; legfelsőbb tudományos oktatásunk pedig a kolozsvári egyetemen egy hatalmas factorttal gazdagodott. Tantervünk is országos szintre emelkedett, de qualificatióban is tagadhatatlanul örvendtesen gyarapodtak.

Azonban közoktatásügyünk mód- és rendszerével már kevésbé lehetünk megelégedve, épen úgy mint legtöbb tanintézetünk felszerelésével. A kolozsvári egyetem teljes felszerelésének még csak

küszöbén áll; a legtöbb népiskola, tulnyomóan a felekezeti, helyiség és tanszerek tekintetében messze hátramaradtak a modern népoktatás követelményei mögött. A jogakadémiaik kérdése még mind odatott meg, középiskoláinkra vonatkozólag nem csak az új törvény első kísérleténél állunk, ipari és kereskedelmi szakoktatásunk pedig még csak bölcsőjében ringatózik.

Mindazonáltal, ismételjük, közoktatásügyünk 1867. óta elért haladásával általában meg lehetünk elégedve. A mit állami berendezkedésünk mellett culturalis célokra fordítható szűkös anyagi helyzetünkben megtehetünk, azt mindnyájan: állam, felekezetek, községek, megtettük. S az elért eredmények minden esetre biztató zálogát képezik a további haladásnak.

Csak egy irányban tanusít a hazai közoktatásügy stagnatiót. Csaknem visszaesést mondtunk. Értjük közoktatásügyünk nemzeties, hazafias irányát.

Természetesen nem ezélünk e tekintetben magyar tan nyelvű (állami és felekezeti) tanintézetekre.

A protestans és katolikus felekezeti oktatást Magyarországon mindenha hazafias irány vezérelte. A hazafias gondolkodásmód és érzelmek fejlesztése az ifjúság agyában és szívében a reformatus, katolikus, unitarius és részben a lutheranus hitfelekezetek által fentartott mindennemű iskoláknál ősi hagyománya volt és az ma is az illető felsőbb egyházi administratív hatóságoknak épen úgy, mint a tanári karnak.

De nem így van ez a görög-keleti, görög-katolikus, részben a lutheranus és izraelita hitfelekezetek nép- és középiskoláiban. E hitfelekezetek híveinek soraiban kevés levén a magyar ajku, természetesen egész egyházuk, egyházi kormányzatuk, iskolájuk olyan nemzeti egységűvé fejlődött, a milyen nemzeti egységű a legtöbb volt az illető egyház hívei között. Így a gör. keleti egyház egy részt román, másrészt szerb „nemzeti” egyházzá lön, míg a lutheranus confessio főként a német és tót elem köréből toborozván híveit, részben német-szász és tót egyházzá lett.

A multban az egyházaknak ez a nemzeti egységű fajok szerinti színezete nem volt kifejlődve; következőleg tanügyeikre sem volt tetemesebb befolyással. Ujabb időben azonban rendkívülileg kifejlett

ez egyházakban s az egyházi administratoról átültetett az iskolába is a praegnans „nemzetiségi” jelleg, úgy, hogy ma már a gör. keleti és gör. katolikus, valamint részben a lutheranus egyházak valóságos „nemzeti” egyházak.

Ez a jelenség egymagában nem volna veszélyes fejlemény sem a magyar fajra, sem a magyar állameszmére. A magyar nemzet egy fajt sem akar kivetkőztetni faji jellegéből s nem akar megfosztani sem nyelvétől, sem egyházi autonómiájától.

Am veszedelemes s az egész haza jövőjét fenyegeti az a túlzó és politikai törekvésektől saturált szellem és irány, mely ezekben az egyházakban és tanintézeteikben országos szintre, különösen a legutóbbi két-három évtizedben lábra kapott.

De erről jövőre.

SALAMON ANTAL.

KÉT FALU.

(Elbeszélés.)

Irla: SÜMÉGI KÁLMÁN.

Nagy Varga Péterék gyereke fölkötötte magát!

Ezzel a rémhirrel futott végig a hajnalosi kishiró a falu öreg utcáján.

Jól fölpitymallott már, a kanász rég kihajtott, a gulya-ménes kolompja ott kongott a faluvégi harasztos aljában, az

aratók javában vágták a rendet, a marokszedő lányok versenyt daloltak a pacsirtákkal, melyek magosan szántották a levegőt s bohóskodva, szerelmeskedve játszottak egymással.

Futó Janesi, a kis biró eszeveszettül rohant tovább. Hosszu pálezájával hadonászott a levegőben s ha valamelyik pitvarajtóban meglátott valakit, megint csak elkiáltotta magát:

— A Nagy Varga Péterék gyereke fölkötötte magát.

Azzal karikázott odább.

Hanem az özvegy Jávör Andrásné postája előtt mégis megpihent. Az Erzsike épen akkor szórt az udvaron szemet az apróságnak, a zomborból. Nagy harsányan kiabálta, hogy pi-pi, pi-pi kis csibeim, zsáb-zsáb, zsáb-zsáb én ruczám, gá-gá, gá-gá, szép ludaim! . . .

Ott állt az udvar közepén, a keményre sulykolt tisztáson, melyről szinte visszapatogott az ocsu, a hogy duzzadó markából szítálva szórta, akár a földesur faragó bérese, mikor tiszta búzát vet. Takaros, ügyes, szemrevaló leány volt. Pedig még amugy füsületlen, tatarozatlanul sürgölődött a tollas apróság körül. Kuszált haját csak a reggeli szellő simitgatta duzzadó nyaka köré, az ingvállra tarátán volt oda vetve egy fakó babos kendő, ro-kolyája alól kikandikált a fehér alsó szoknya, mely szinte villogott az izmos bokák fölött. Hanem azért a lihegő kishiró majd a szemével nyelte el a szorgalmatoskodó leányzót, mikor az alacsony kapu előtt nagy fujtatva megállt s a hogy csak a torkán kifért, elkiáltotta magát:

— A Nagy Varga Péterék gyereke felkötötte magát!

Abban a szempillantásban egy nagyot sikojtott Erzsike s kiejtette kezéből a zsombort. Az ocsu egy csomóra dült ki belőle, az apróság egy halomra futott mohó torzsalkodással.

— Ejnye Jancsi, de megijesztettél! — lélekzett föl Erzsike a nagy rémületből. A két kezét még ott felede a szeme táján, a homlokán, a hogy a rémhírre oda kapott.

— Nyulszived van babám, hogy úgy összezrezentél! — vetette oda a szót, kötekedve Jancsi. Vagy talán egyenesen a szivedbe nyilallott, hogy az a bolond Gábris úgy kísértette az istent?! . . .

— Nyilallott ám, majd mondom mibe! . . . pattant föl Erzsike és olyan pillantást vetett az ingerkedő legényre, hogy annak a szíve szinte szikrázott, mint mikor jó aczél veri a kovát.

— No-no, lelkem, azért még ki ne nézz ám a faluból, ha egy kicsit el is jár a szám. Megmondom én az igazat is, ha valamivel szelidebben tekintesz reám!

A lány arcza még nem derült ki egészen, hanem az udvar közepéről már csaknem egészen a kapuig huzódott s minden idege remegett a kíváncsiságtól.

— Hát ne is mokázz sokat, Jancsi, hanem mondd el szaporán, hogy történt a szerencsétlenség! — fordította Erzsike a duzzogást nyájaskodásra.

— Hosszu lenne annak sorját keríteni! — kötekedett tovább a legény.

— Hát szorítsd kurtára! — vágott vissza a lány.

Még egy kicsit feleselgettek, mire aztán Jancsi neki kezdett a történetnek s elmondta töviről-hegyiről, hogy hol és mint kötötte föl magát a Nagy Varga Gábris.

— Hát a mint ma hajnalban, mikor virradni kezdett, benéz Varga Péter bátyám a szérüs pajtába, hogy helyet keressen a gabonának, a mit ma akart hordatni, látja, hogy a gerendán valami istennyila ugyancsak kapálódzik. Az első tekintetre meghült benne a vér, majd halálra ijedt. Azt hitte, valami gonosz szellem incselkedik vele s az löbbálja magát előtte a levegőben.

Futni akart, de a lába a földbe gyökeredzett, kiáltani is próbált, de torkán akadt a szó. Még egyszer oda pillant élesen, a szeme rátapad egészen a lógó alakra, hát akkor látja, hogy az biz' sem ördög, sem kísértet, hanem akasztott ember, még pedig a tulajdon édes fia, az a kelekótya Gábris . . . De már erre kiengedett a hangja s a hogy csak engedte a torka, olyat kiáltott a rudazó kötélen függő legényre. Az persze akkor már alig mozdult, csak ballábával rugott egyet, mintha a göres rángatta volna. Hirtelen oda ugrik az öreg s levágja a kötélről. De már akkor megnyitja a torka s nem igen kimélte a bolondját, a ki csak elterült a szérűn, mintha a guta ütötte volna meg.

— Hát meghalt a szegény?!

— Dehogyan halt meg, csak a lelke ment egy kicsit a másvilágra látogatóba.

— És aztán?!

— Hát föltámadt, mint az apáti esküdt. Tudod lelkem, hogy támadt föl az apáti esküdt?!

— Nem én.

— Hát csak úgy, hogy az is felkötötte magát, hanem hát azt is idejében levágták a kötélről. De hát az nem a szérűn, hanem a ház padlásán kísértette az istent. Erős, nagy test volt, két ember alig tudta megmozdítani. Hát a mint be akarják a padlásról vinni, az öreg biró azt mondja nagy bölesen: Tudjátok mit atyámfiai, ennek már úgy is mindegy, terítetek a padlás elé vagy há-

rom kéve zsuppot, arra aztán majd ledobjuk a holtat, ha ki is török az egyik oldalbordája, most már nem igen kár érte. Le is terítették már a padlás elé a zsuppkévéket . . . az esküdt urat is sorsára bízták volna, hanem az egyszerre magához tért s illendő becsülettel megkérte a bírót, hogy már ő csak hadd mehessen le a padlásról a maga lábán . . . Hát ilyenformán történt Andriással is.

Erzsike égő kíváncsisággal hallgatta Jancsit, hanem mindezzel még nem volt megfajtván a bökkenő: — miért is adta hát az a bolondos Gábris ilyen keserűségre a fejét.

Nem igen kérte magát Jancsi; ezt is elmondta töviről-hegyiről.

— A Bogár Katicza volt az oka, nem más, — kezdte a dolgot a legeslegelejtén.

— A Bogár Katicza?! — kiáltott föl csudálkozva Erzsike. Az a cifra, piperkés, kaczkis leány, a kinek a kezében ember még nem látott kapát?! Az a czéda, az az ingyenélő, az vette volna el úgy a szegény Gábris erejét?! De hát hogy is gondolhatott arra, hogy Sásosdról hozzon magának asszonyt a házhoz?!

— Helyesen beszélsz, szép rózsám — bizonykodott a kishiró, a ki már szinte nyújtotta a karját, hogy a kíváncsiskodó leányt magához ölelje.

Mert nagyon a szög fejére ütött Erzsike, mikor azt vetette föl, hogy az a szerencsétlen Gábris hogy is gondolhatott arra, hogy Sásosdról hozzon magának feleséget.

(Folytatása következik.)

ALKONY.

§zállj le halkán a vidékre
Kezves alkonyat!
Szójj a drága lány szívébe
Tarka álmokat.

Bontsd ki fátylad' s hintsd a földre
Balzsamos lehed',
S szárnyaiddal főd be, főd be
Kínos üdvemet.

TÁRCZA.

Byron és Augusztá.

(Folytatás.)

Manfréd szövegéből a legfigyelmesebb olvasás után sem tűnik ki, hogy mi az a titkos bűn, mi Manfréd lelkét nyomja. Maga Byron is Murray-hez intézett levelében csak homályosan nyilatkozik e bűnről: „A hős amolyan varázslóféle, kit lelkiismeret furdalásai kizárnak, minek oka azonban félig ismeretlen marad.“ Manfréd bűnének Galt az emberáldozatot tartja és e kérdésben így nyilatkozik: „Az egész költeményt félreértették s azon gyűlöletes feltevés, mely szerint a hős szörnyű litka és lelkiismeret furdalásai a költő testvére ránt érzett gyalázatos szenvedélyére vonatkoznak, valószínűen egyike azon alacsony feltevéseknek, melyek a mű szerzője ellen intézett rágalmból és vádaskodásból eredtek.“

Byron elválása után csakhamar értesült ama gyalázatos rágalmról, melyekkel Augusztához való

viszonyát igyekeztek ellenségei beszennyezni. Nemcsak Shelley közölte vele Svájcban az erre vonatkozóan kerengő vádak, hanem az angol sajtó elnevezvén őt a többek között Caligulanak, egyenesen rá is utalt e bűnös viszonyra és így lehetetlen lett volna Byronnak tudomást ne szerezni arról a vádról, melyet az angol előkelő társadalomban a „credo quia absurdum“ elvénél fogva mentől többen elhítek.

Byron e váddal szemben nem védekezett. Méltóságán alól levőnek tartotta ilyesmikre csak reflektálni is. De aztán ilyes vádak ellen nyilvánosan védekezni egy kissé kényes és nehéz dolog is. Sőt Byron, ki szerette a titkos, a megnevezhetetlen bűnösség misticismusával érdekessé tenni magát, megpróbálta ebbe a bűnös szerelem gondolatába is beleélni magát és az általa nyújtott problémát költőileg feldolgozni. Kainban Kain és Adah hitvesek és testvérek. És itt a testvérek között levő szerelem problémájára nézve kiinduló pontját megerősítette a biblia is, mert az emberiség szaporodása csakis testvérek között kötött házasságok által volt eleintén lehetséges. Ez okból Kainnak és Abelnek saját testvéreik, Adah és Zillah lehettek feleségeik. És csakugyan Kainban Lucifer meg is magyarázza Adahnak, hogy ez idő szerint hitvesi szerelme, melylyel bátyja iránt viseltetik, még nem vétek, de

az lesz majd idővel gyermekeikre nézve. Természetesen Adah ezt nem érti s az ártatlan lélek naivságával egészen elbámulva feleli: „Miféle bűn lehet, melyik magában véve nem bűn? Vagy csupán a külső körülmény tesz valamit bűnné vagy erénynyé?“

A század első felében Angolországban, sőt egész Európában a költői irodalomban valóságos debatte tárgyává lett a testvérek közötti szerelem kapcsolatban a szerelem és a házasság kérdésével általában. A kiinduló pontot Georg Sand következő nyilatkozata képezi: „Pál és Virginia egymást szokatlanul és tartósan szerethették, mert gyermekek voltak és ugyanegy anya nevelte fel őket . . . Mi rendszerint nagyon távoli vidékekről kerülünk együvé. Hogy két lény egymást mindég megértse s egymáshoz mindég változatlan szerelemmel viseltessek, szükség, hogy mint gyermekek egyenlően legyenek nevelve ugyanazon hitben, ugyanazon eszmekörben, sőt még külsőleg is hasonlítsanak egymáshoz.“

A házassági viszony ez irodalmi tárgyalásának kiindulási pontja az volt, hogy e házasság alapja az igazi szerelemnek. Igazi szerelem pedig tartósan csak két teljesen egyenlő lény között található fel. A testvérek egymáshoz leginkább hasonlítsanak s így az igazi tartós szerelem ideálja a testvérek közötti házasságban keresendő. Ebből a szempontból

Mint az illat, rózsallat
Hangtalan legyen
Szép világa álmainknak
És a szerelem.

Néma hold, csak te tekints le
Meghittén reám,
Mig melázó szemeimbe
Könyvet csalsz, leány.

REVICZKY GYULA.

SZINTE FELÁLDOZTÁKI!

Angoltól.

SAMI LÁSZLÓNÉ.

VII.

(Folytatás.)

Orvos keze még mindig a Klára úterén volt. Gyengén vert az, de rendszeren s a férfias komoly vonásokon mosoly vonult el.
— Így ni — mondá — de most nem fogok kegyeddal beszélgetni és Linának sem engedem meg, hogy beszéljen. Most távozzom az Alwyn aggodalmait lecsendesíteni s orvosságot készíteni kis betegem számára, s ha beveszi azt, mit küldeni fogok, csendesen kell lennie, betiltom, hogy visszatértemig egyetlen egy szót is váltsanak.

S egy figyelmeztető tekintetet vetve a fiatal ápolónéra, távozott.

Klára egy kissé megvigasztalódva érezte magát. Alwyn nem felelte el, Alwyn aggódott miatta. Ő hibás volt, hogy kételkedett benne és önző, hogy minden érdeklődését és szeretetét egyedül óhajtott birni. A szép, jó Linával bizonyosan boldog fog lenni és neki meg kell tanulni azt, hogy az ők boldogságában örömet találja. S egy mély sohajjal, mi inkább volt a kimerültség, mint a bánat sohaja, át engedte magát annak a bágyadtságnak, mi erőt vett rajta.

Lina nemsokára közeledett az ágyhoz, egy tálczát tartva kezében, melyen egy kevés befőtt s egy mixtúra üveg volt.

— Itt vagyok, édesem — mondá Lina — ezt az orvosságot Károly maga készítette, a befőtt pedig

Masonnének, a régi gazdasszonynak a főzete, jelenleg az öreg Masonné ügyel fel a háztartásra, Alwyn utána küldött még a Nugente asszony eltávozásának napján. Kóstolja meg kedvesem, tudom szeretni fogja.

Klára olyan hitetlen arccal nézett fel; vajjon jól hallott?

— Elment — a — a mostohám, elment? — kérde alig hallható hangon.

— Igen, édes Kláram, elment örökre; jelenleg egészen más gyámság alatt van, s ha meggyógyul, gyöngédség és szeretet veszi körül. Majd később mindent meg fog tudni, de ha most beszél, az orvosi rendelet azt parancsolja, hogy itt hagyjam, Károly határozottan betiltotta a beszédet.

S Lina lehajolt a beteg leányhoz, megcsókolta a homlokát oly gyöngéden, mintha egy gyermeké lett volna s a párnákat és a takarót megigazitva, pár lépésnyi távolságra leült az ágytól, de úgy, hogy a betegnek minden mozdulatát szemmel tarthassa.

Linának nem sokára meg volt az az öröme, hogy Klárát csendes álomba látta merülni.

VIII.

Két nap mult el és Klára még mindig ugyanabban a gyenge, ideges állapotban volt, a mi a doktor Fairfax tudományát jobban zavarba hozta, mint egy valódi betegség tette volna. Az erő annyira hanyatlott, az idegek annyira meg voltak támadva, hogy ismét a legnagyobb ügyelettel kellett feleltetnie.

Lina tesvéri gyöngédséggel ápolta, de a beteg jószágát csak egy hálás mosolylyal viszonzta s alig hallhatóan e szavakat mondta:

— Lina, kegyed olyan jó hozzám!

Klára ritkán és keveset beszélt, különös kábultságban látszott lenni, szemei rendszeren Linára voltak függesztve, ajkai gyakran mozogtak s majdnem érthetetlen hangon olyan szavakat suttogott, melyek bizonyosan nem az ápolónéja füleinek voltak szánva.

— Károly, ez nem lehet így — mondá Lina a negyedik napon; ezt a szegény gyermeket bizonyosan valami bántja, valami előtte nagyon fájdalmas és rettenetes dolog felett tündöklik, olyan dolog felett, a mit még a Nugente asszony távozásának sem tudott elhárítani. Valamit kell tennünk, még pedig gyorsan; vagy

neked, vagy Alwynnak, vagy nekem ki kell ragadni Klárát a borzasztó állapotból. Te vagy az orvos, rajtad áll elhatározni, hogy melyikünk próbálkozzék meg a bajjal.

Doktor Fairfax gondolkozott néhány perczig.

— Édes Linám — mondá — te reád bízom Klárát; azt hiszem, hogy a te tapintatod és okosságod, sokkal többet tehet most, mint az én tudományom. Testi ereje határozottan jobb, meggyógyulása siettetésére csak gyöngéd ápolás és jó táplálék kell, de ha valami nyomja a kedélyét, akkor — mint te mondad — szükséges felrázni kábultságából.

— Azt hiszem, sikerülni fog megérintenem azt a hurt, mi némi változást hoz elő állapotában — válaszolá Lina. Én gyanítom, hogy mi bántja a mi kedves kis betegünket, de a te felhatalmazásod nélkül nem merek szólani, ne hogy félrevezessem szegényt.

S közelebb lépve az orvoshoz valamit sugott a fülébe, mialatt arca elpirult.

— Édes Linám, te nagyon jól érted az ilyen symptomákat — mondá az ifju nevetve, bátran magadra vállalhatod a kurát, Alwynról jót állok.

Egy negyed óra mulva Lina a Klára ágya mellett ült, beszélgető kedvében látszott lenni.

Édes Klára — mondá. Tudja, mit tervelgek? Nagyon szeretném, ha holnap reggel felkelne az ágyból. Compton ur oly nyugtalanul kérdezősködik hogyléte felől és szeretné már kegyedet látni; cousinom pedig azt mondja, hogy ő e találkozást nem engedi addig meg, míg betegé annyira nem erősödik, hogy a salonba a pamlagra fektethessük.

Klára kinyitotta bágyadtan lecsukott szemeit. — Cousinja? — kérde csudálkozva. Ki az? Fairfax urat érti?

— Igen, őtet — válaszolá Lina pirulva és édesen mosolyogva. Mit gondolt Kláram, hogy kit értettem?

— Én én — azt gondoltam, hogy édes testvérek — mondá Klára.

— S miből gondolta azt? — kérde Lina még jobban elpirulva.

A Klára szemei kérdőleg voltak a Lina arcára függesztve.

— Mert — mert Alwyn azt mondotta, hogy báránjának a nővére mentette meg az ő életét és én láttam, hogy kegyed az a Lina, a kiről Alwyn beszélt

indul ki Shelley is Laon és Cythna című költeményében.

A dolog e positiv oldala Byronnál és Shelley-nél azonban csak mellékes volt, a fő pedig a negatív, a kritikai oldal. E negatív oldala a dolognak teljesen érthetővé válik azon álláspont természetéből, melyet az angol naturalismus morallal szemben elfoglaltak. Ők az erkölcsiség alapjának a szeretetet, a gyöngédséget és a jó akaratot tartották. A szokások erkölcsiségéről, a konvencziális morálról semmit sem akartak tudni, sőt egyenesen hadat izentek amaz ethikai formalismusnak, mely az angol társadalmon uralkodott és uralkodik mai nap is, az episcopalis türelmetlenségnek és a presbyteri szemforgató hipokritaságnak, egy szóval az angol élet zsarnokának, az ugynevezett cant-nak. És egyik főtürelmük volt erkölcsi tekintetben is elvonni az embereket a közönséges útról; felszabadítani a kedélyeket a konvencziális moral nyüge alól s visszavezetni az erkölcsiség egyedüli kutforrásához: a szeretethez és a türelemhez. Ők meg akarták mutatni, hogy az erkölcs lényege a szeretetben és az egymás iránt való jóakarásban van, hogy azok az emberek, kik érzéseik és cselekedeteik alapjává e kettőt tették, a legélesebb ellentétbe jöhetnek a konvencziális moral szabályaival és mégis ideális alakok és tulajdonképen erkölcsi

tekintetben világító fáklyái az emberiségnek. Byron ebbeli felfogását Adah idézett nyilatkozata teszi világossá, t. i. hogyan lehet valami, a mi magában nem bűn, csupán a külső körülmények folytán bűnös cselekményé?

Azonkívül ezt a viszonyt nagyon költőinek találták, legalább Shelley Mr. Gispornének azt írja 1819 november 16-áról kelt levelében: „Az incestus, mint sok más inkorrekt dolog, nagyon poetikus állapot.” (Essays, Lettres from Abroad II. 245).

Ez az álláspont magyarázza meg e költők felfogását a vérfertőző szerelmet illetőleg. S hogy logikailag véve a dolgot a konvencziális morallal szemben igazuk volt, az tahadhatatlan s hogy e vélt elméleti igazság érzetében nyíltan merték tárgyalni a dolgot, annak oka az volt, hogy sem fiziológiai, sem sociologiai szempontból nem voltak tisztában azon erkölcsi érzet keletkezésével, mely a vérfertőző szerelmet bűnössé teszi, mélyebben gyökerezik, mint az ugynevezett konvencziális moral. És ezért igaza van Todhunternek, mikor Shelleyről erre vonatkozóan következőleg nyilatkozik; „Ez a moralis soloecismus Shelley kedélyletében a barbárszerű benyomásával bír, mintha csak érintetlen maradt volna a társadalmi fejlődés amaz áramlatától, mely bizonyos érületi fázisokat állapított meg,

melyek aztán a civilizált társadalomban állandóan ható ösztönökké lettek.” (Study of Shelley 58 l.)

Azonban e két költő semmitől sem állott távolabb a gyakorlatban, mint a bűntől. S hogy ezt a magában véve szerencsétlen ötletet költői megbeszélés tárgyává tették, abból nem lehet következtetést vonni arra, hogy e tekintetben bűnösök is lettek volna. Egyáltalában a tömeg alacsony gondolkodására mutat mindig az ilyesféle vád. Hogy ilyes absurd gondolatok az irodalomban időről-időre felvetődnek, az a korok szellemi állapotában s az erkölcsi fejlődés természetében gyökerezik. Vajjon igazságos és méltányos volna-e a társadalom-bölcselő vagy költő családi életét gyanúsítani csak azért, mert a házasság kérdését vizsgálva a közfelfogástól s igen sokszor a valódi igazságtól is elütő végkövetkeztésre jut?

A türelem és a szabad vitaközös emberének ilyesmi még eszébe sem jut. A tömeg azonban másképp gondolkodik s feljogosítva hiszi magát az ő elítélleteivel s megrögzött nézeteivel ellentétes eszméket valló egyént rágalomokkal és méltatlan vádakkal elhalmozni, az igazi moral alapelvét, a szerepet az ethikai formalismus megsértéséért lábbal tapodni. Nincs okunk azt állítani, hogy Lady Byron kivételt képezett volna e tekintetben, sőt tudjuk, hogy osztozott kora és társadalma minden előité.

Klárának arcába szökött a vér, midőn e szavakat mondotta, mert eszébe jutott, hogy a Lina nevet csak akkor említették, midőn nem gondolták, hogy ő beszédüket meghallhassa.

De Fairfax kisasszony nem látszott zavarát észrevenni.

— Alwyn tulzott — mondá szerényen; nagyon jó azt mondani, hogy életét mentettem meg. Nem volt az olyan nagy dolog, csak olyan egyszerű valami, a mit akárki szívesen megtett volna. És én valóban „barátjának a nővére” voltam, mert Alwynnak a legbensőbb barátja s legkedvesebb bajtársa, az én egyetlen egy fivérem volt; azonban Károly az én cousinom, majdnem épen olyan régi jó barátja, mint Feri testvérem. Alwyn az utolsó hónapokban volt gyakrabban Károlylyal, midőn orvosi segélyre volt szüksége, a kigyó historia akkor történt, midőn Alwyn a betegségéből kezdett felgyógyulni.

Klára nem igen volt jártas a szerelmi tünetekben, de volt a Lina hangjában és nézésében valami, midőn cousinjáról beszélt, mi még a tapasztalatlan Klára előtt is gyanus volt s érteni kezdte, hogy Lina és Károly között valami bensőbb viszonynak kell lenni.

A Klára halvány arcát életteljesebb, melegebb szín öntötte el, midőn ismét beszélt s lankadt szemével élénkebbnek látszottak.

— És kegyed ápolta Alwynt, midőn beteg volt? — kérdé.

— Igen, ápoltam. Közel feküdt a mi házunkhoz és Károly megkért, hogy a benszülött ápolónőre felügyeljek; s miután ő kívánta, én természetesen nagyon szívesen megtettem kívánságát.

Kedves mosoly vonult el a Lina arcán, a mint szavainak a betegre tett hatását látta. A cura el volt találva, az orvosság pompásan és gyorsan hatott, elannyira, hogy Lina az adagot fokozni bátorzkodott.

— Édes Klára — folytatá Lina — én olyan szívesen jöttem kegyedhez, midőn Compton ur értem jött. Atyámnak Walesbe kellett utazni, hogy a most örökölt birtokot átvegye, tehát minden baj s akadály nélkül jöhöttem el tőle.

Klára gyengén mosolygott s a régi kábultságába és kimerültségébe látszott visszaesni.

— Pedig azt hiszem, hogy nemsokára el fogja hagyni az atyját — mondá Klára. Bocsásson meg édes

letében, hogy többet adott a következetesség, az elvszilárdság és a jó erkölcs külszínére, mint a szeretetre. Ő férje elméletében férje gyakorlatának megerősítését és bizonyítékát látta.

Hogy az elválásnak nem ez volt az oka, mint Beecher Stowe állította, hogy Lady Byron ebbeli hallucinációi csak később szilárdultak meg, azt világossá teszik a közelebbi években napfényre került adatok. Augusztá vagyis férjéről nevezve Mrs. Leigh Lady Byronnal kezdettől fogva egész Byron haláláig jó viszonyban volt. Lady Byron keresztanyja volt egyik leányának, sőt Augusztá a válópör alkalmával is mint békéltető lépett fel. Két levelet intézett ez ügyben Lady Byronhoz, ki barátságosan válaszolt neki s elválása okául nem irt egyebet, minthogy Byron valószínűen lelki beteg és őt durva kifakadásokkal bántalmazta. Sőt az elválás után Augusztához irt levelében örömet fejezi ki, hogy Augusztá testvérénél tartózkodik s bár le kell mondanania ezután arról a jogról, hogy őt testvérének nevezze, de reményli mégis, hogy ez nem fogja jóságát irányában megváltoztatni. „E tekintetben legalább maga az igazság vagyok, ha mondom, hogy bármint alakuljon is a helyzet, senki sincs, kinek társasága nekem kedvesebb és boldogítóbb volna. Ez érzelmeim semmi körülmények között sem fognak megváltozni és nagyon megszorítana,

Lina, de én nagyon érdeklődöm iránta és — és kegyed oly jó, oly kimondhatatlan jó volt hozzája.

— Edes Klára, kérem ne tegyen féltékeny — válaszolá Lina kedves komolysággal, szándékosan félreértve a Klára szavait Károly már most nagyon érdeklődik, kérem ne hódítsa el egészen tőlem, nincs hajlandóságom a kegyed kedvessége miatt kockára tenni boldogságomat. Azt hiszem nagy szerencsém, hogy Alwyn ide hozott, mert különben könnyen elveszithetném vőlegényemet.

— Vőlegényét — kiáltá Klára remegő ajkakkal.

— Igen ám, vőlegényemet; esküvőnk napja ki van tűzve s miután oly rövid idő múlva felesége leszek, azt hiszem nincs vallomásomban semmi botránkozató. Édes Klára, gyógyuljon meg hamar, hogy nyoszolyóleányom lehessen, Alwyn már rég megígérte, hogy vőfélyem lesz. De már nagyon is sokat csevegtem, itt hagyom, hogy nyugodja ki magát.

S a Klára ajkait megcsókolva, ott hagyta őt, hogy az új felfedezés felett gondolkozzék.

(Vége köv.)

Egy elmés költemény e század feléből.

Báró Naláczai Istvánénak mondja a hagyomány, a ki és verse, tudtom szerint, eddigéig nincs ismertette irodalomtörténelünkben. Kettő volt e néven Erdélyben híres, egyik a múlt század elején élt, a másik e század első felében. Egy kortársa így jellemzi:

„Vidám kedélyű, elmés, ötletei humorosak, jó mulató, vig pajtás.” Egy pár elegikus ódát tőle ismerttettem a Magyar Könyvszemle című időszakos iratban.

Dr. Naláczai, mint az erdélyi aristocratia, nyilt házat tartott s Hunyadmegye egyike a legvendégszeretőbb vármegyéknek. Együtt töltik névnapjaikat a menyegzők hetekre terjedtek egykor. Beszéd, adoma, hírek, tréfák, kalandok napi rendben vannak. Olvasás és verselés is vegyül közbe sokszor. S mikor a bor fölizgatta a csendes vért, a családok titkaiba is bele szól egyik-másik pajkos kedélyű.

Ez társadalmi szokás a régi időkben, ma csak-

ha te meg nem értenéd. Ha netalán később el is itélnél engem, azért én téged nem foglak kevésbé szeretni.”

Hogy az egész vád nem egyéb, mint alapítan képzelés szülötte, mely csak az elválás után később keletkezett, világossá teszi Lady Byron és Augusztá levelezése, melyet 1879-ben C. Maunde Tompson tett közzé az Akademy-ben s melynek eredetije a Britisch Muzeumban őriztetik. E levelezés bebizonyítja, hogy Lady Byron Augusztához az elválás után is oly barátsággal viseltetett, mely egyenes ellenmondásban van az általa forgalomba hozott váddal s hogy későbbi elhidegülésének oka nem ez, hanem pénzkérdés volt. Ezt még jobban megerősítik azok az újabb levelek, melyeket az Athenium 1883 augusztus havában közölt. Továbbá Jefferson idevonatkozó vizsgálatai és következtetései a legújabb adatok alapján kétségbevonhatatlanná teszik, hogy az egész vád alapja üres, asszonyi tricscs-tracscs volt és semmi egyéb.

Hogy e gyanu megszármazása L. Byronnál phychologiailag hogyan volt lehetséges, azt megmagyarázza jelleme, melyet a Quarterly Review oly találóan rajzol és erkölcsi egyénisége, melyet a lelkész Parry következőképen jellemez: „Lady Byron szemmel láthatólag inkább a dogmák által volt áthatva, mint a vallásos szeretettől és türelemtől.” De hogy e vád keletkezésének oka valóságosan Lady Byron szenteskedő természetében, angolos farizeizmusában és mondjuk ki erkölcsi monomaniájában volt, azt egészen világossá teszi Beecher Stowe

nem kiveszében van, de 1848 előtt még teljes élet-erőben állott fenn.

Ilyenkor születtek az ugynevezett gúnyversek, melyek nagy számmal vannak képviselve az erdélyi tudósok gyűjteményeiben. Ilyenkor a tréfás névnap-üdvözlések, melyek célja a társaság jó kedvre hangolása volt. Mig egy-két teremben zajos társaság vigadott, kártyázó körök alakultak, csengett a pohár, sirt vagy vigan szólott a zene: addig egyik vagy másik, a ki költői vagy legalább versírói hírből állott, félre vonult egy oldalkamarába, hirtelen összealkotott egy alkalmoszerű verset s azt azután az egész közönség előtt felolvasta vagy elszavalta. Rá feszült minden figyelem, minden szem a költőt nézte s az érzések hangos nevetésben vagy hallgató tetszésben nyilvánultak.

Ezért oly gazdag Erdélyben e nemű alkalmi nemzeti költészetünk

Naláczai verselése nem művészi, sőt egészen természetes, de épen dictiojának keresetlensége s a rythmus magyarossága az, a mi verseit kedveltette. Az ütem, rim és metszet ösztönszerűleg meg vannak tartva benne. Nem használ hosszú szokat, nem erőltetett rimet. Rövid és sententiosus minden versszak. Versében van gondolat és eszme. Lélektanilag jellemes és erőteljesen színez. Nem untatja olvasóit, sőt megnyeri s vonzza magához.

Br. Naláczai, mint általában az erdélyi főnemesség, szerette s szívesen beszélt és irt magyar nyelvet. Hunyadmegyében udvara látogatott volt. A ki e regényes vidéken járt, őt felkeresni nem mulasztotta el. A Naláczaiak, Gyulai, Jósika, Nopcsa, Szilvási, Kenderesi és Szerdahelyi nevek történelmi nevek, és birtokosok a vármegyében.

De ideje versére térnem.

Neje halálára írta azt s a ki az erdélyi akkori társadalmat nem ismeri, vagy költészetet csak idealismusban talál, tán megbotránkozik rajta vagy kicsinylőleg itéli meg. De egyik sincs indokolva. E vers motivuma úgy, mint eszméje az akkori társadalmi életből van véve. Az enyim és tied feletti perek Erdélyben épen végstadiumban voltak. Volt 50—100 éves családi birtokper. S előnye levén örökösödési törvényeinkben a fi-ágnak: a nőkben

azon előadása, melylyel elbeszéli, hogy miként közzölte vele a titkot.

Beecher Stowe asszonyosság szerint a közlés célja az volt, hogy az igazság napfényre kerüljön s általa a Byron-féle iratok káros befolyásának a világra, különösen pedig az ifjuságra vége szakadjon. Az emberek morálisának e hármiai áron való megvédése minden káros, különösen keresztényien befolyástól szintén egyike az angol erkölcsökösödés sajátos tünetének, melyeknek számtalan maniacus jelenségével találkozunk az angol életben és irodalomban. És mikor e titkot elbeszélte Lady Byron, arcát égi fény vette körül s mintegy átszellemült arccal beszélt arról a magasztos szeretetről, melylyel férje isteni szellemét minden ráragadt szenny daczára is felismerte s arról a szilárd meggyőződésről, melylyel vallja, hogy férjének megtisztult lelke most már bánattal és szeggyennel tekint vissza bűnös földi életére.

Byron életirói vagy azok, kik e pörben részt vettek, a jó asszony ez áhitatos brimbóriumán, mint Elze jellemzi, az előadás e részét, mint afféle fölösleges s csak a nagyobb hatás kedvéért írt dolgon könnyen átsiklottak, holott ez a brimbórium egyenes bizonyíték arra, hogy Lady Byron tökéletesen erkölcsi monomaniában szenvedett s így beszámíthatatlanok erre vonatkozó nyilatkozatai.

JANCSÓ BENEDEK.

(Vége következik.)

kifejelt a perlekedési ösztön. Nógatták férjeiket igazai védelmére. Pereltek maguk női jogon. Vége-hossza nem volt néha a perpatvarnak. E perlekedési ösztön nem egyszer a nők jellemébe is átment.

Ilyen perelni szerető volt br. Nalázi neje és még szerelmes is volt — főleg Mars fiaiba. Ez sem volt ritkaság Erdélyben. Kivált a huszárság birta a nők kegyét. Én magam is még értem és láttam ifjúságomban. Megnevezni egyéneket nem szükséges. Csak a br. Nalázi költeménye alapeszméjének valódiságát s a benne felhozott versrészeknek hihetőségét akarom kimutatni. Nem is volt botrányos, ha egy szép delnőnek egy deli huszár tiszt udvarolt. A költemény írója maga neje ezen gyöngéjét csaknem enyelgő modorban érinti, a miben nincs a megbántódás legkisebb alkalmá is s a költő magának elégtételt abban keres, hogy utána való bántódását csak amolyan közönyösnek, félig-meddigi bűnnek nevezi.

Bálinth Ilona Epitaphiuma.

melyet írt férje br. Nalázi István.

Itt nyugszik, ki míg élt, soha sem nyugodott.
Egész életében perlett, patvarkodott.
Szoknyás prókátorné volt. De talán még sem.
Az Urban elnyugodt kedves feleségem!

Féltő, a holtakat még egybeveszteti,
Sorvadt lépteiket mind elperelteti.
Kenderesi által*) még el is nyeretit
És decretaliter ki is vetkezettit.

Nagy processust hagyott testamentaliter.
Utolsó akarat! Sed fiet aliter.
Sajnálják huszárok őt cordialiter.
A kiket szeretett, szegény! mortaliter.

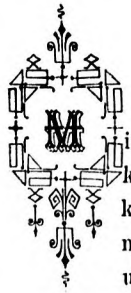
Es miattok halt meg nagyon fataliter . . .
A férje siratja — taliter qualiter.

JAKAB ELEK.

A „MIKET NE OLVASSUNK?”

kérdéséhez.

A mi tegnap képtelenség volt, holnap igazsággá lesz. Üdvözlöm, a ki megértett.
(Laboulaye: Páris Amerikában.)

mit olvassunk? mit ne olvassunk? Valóban korszerű kérdés . . . Mint a divat-czikkek a kirakatokban, a piacon, a hálalók-nál: úgy özönlött el minden utat, tért és utcát az olvasmányok ezer neme . . .

Oly iszonyu loma a multnak és jelennek halmozódott össze s nehezkedik a vizsgálódó lelkére. A poézis élményeire vágyó nem tudja, mihez nyuljon előbb és inkább a kis és nagy kötetek, az érdekesnél-érdekesebb, izgató, csiklandozó regények, rajzok és effélék közül . . . Iszonyu a fogyasztás is. Nem is termelnének annyit „szorgalmas” fordítóink, ha rajzok veszne . . . Ki szabadít meg minket a halálnak testéből? Ki mentheti meg az újabb nemzedéket a reá áradt regény-bölcsesség sáska-csapásától? . . . (Imre Sándor: Budapesti Szemle 87 sz. 466 l.)

. . . Kellott volna már régen s kell különösen most e kérdést fejtegetni, midőn a tűz . . . már hazánk minden családjában, ha nem lobog is nyíltan, de bizonynyal ott lappang; mert ennek a jelzett tűznek az a természete, hogy nem ül ki a házak tetejére, hanem ott benn emészti titokban a nemzeti ér-zületet, a jó izlést s az erkölcsiséget . . . Bizony megérdemli e tárgy, hogy napi kér-

*) Hires és befolyásos ember volt Hunyadvármegyében. Közle.

déssé állittassék föl s teljes megoldására mindent megtegyünk. (Szabó Lajos: Néptanítók Lapja, f. évi 8 sz.)

Ez oly illetékes, mint nyomatékos birálati sorok — a hasonlók közül: e cikk címét viselő művecskéről — talán elég tájékoztatásul szolgálhat e tárgyban arra, hogy utánok minden egyéb bevezetés nélkül térjünk egyenesen a dologra; melynek érdekében ez első önálló kísérletet a sajtó oly érdeklődő figyelemmel, oly buzdító helyesléssel fogadta, mi már egymaga is bizonyítja az ügy elhanyagolt magyar nemzeti közügy rendkívüli fontosságát, ez irodalmi és társadalmi kérdés tisztázása- és megoldásának szükségét. E czélből, engedve a példaszó igazságának is, hogy több szem többet lát, több fő többet gondol: lap-szemléként összegezzük lényegükben az ez ügyben történt hozzászólás- és óhajtásokat; megtéve egyúttal a szükséges észre-vételeket is.

Tárgyunkban a kétoldalu kérdés, a „miket ne olvassunk?” kérdése az: vajjon helyes dolog-e a szellem- és erkölcsre veszélyes hatású selejtes, idegromboló és megmételtyező, röviden: rossz könyveket kijelölni, mint kerülendőket; meg hogy vajjon mit és mi úton-módon lehetne tennünk javításul vagy esetleg büntetésül e rossz könyvek olvasóival szemben?

Midőn ez égető kérdést — a Kossuth eszméje után — fölvetve, megvitatását, megoldását sürgettem a sajtó- és kivitelét a társadalom útján: egyúttal megkísérlettem felelni is reá: egyrészt az e tárgy körül tett tanulmányok s tapasztalatok után alakult felfogás és vezérelvek alapján összeállított névsorral; másrészt a társadalmi úton — a különböző viszonyok és körülményekhez mért módon alkalmazandó — morális eszközök által való ellenhatás ajánlásával.

Ezt az eljárást a sajtó — szám- és súlyra nézve alig beszámítható kivétellel — általában helyesli. Egy-két lényegtelen kifogás tétellett csak általánosságban azon néhány megtűrhető könyvért, melyek saját előleges beismerésem szerint is, szerzőik más, tulnyomóan mind veszélyes műveinek hatása alatt kerültek az elítéltek névsorába. Ebből, az író és a mű megnevezésével csak Imre S. vett ki egyet — Sue: Kalandor és kék szakál cz. művét a „valóban tulságosan realistikusok” közül — vagyis kérdésessé tette, hogy vajjon nem kell-e e szenvedélyes, izgató könyvek közé soroznunk Brad-don, sőt még a mieinkből is, még Jósika és Jókai némely műveit is? Mely nyomós kérdésre alább illetékes helyről (Nemzeti Nőnevelés) az ifjúságra nézve igenlő feleletet, az egyetlen kárhóztató véleményre (Budapesti Hirlap) pedig czáfólatot kapunk; s ezzel mindent összevéve, a névsor összeállításában követett eljárás elvileg s gyakorlatilag helyesnek ítélvén: ez igazolt álláspontot fentarthatjuk és hasznosíthatjuk.

A sajtó nagyszámu hozzászólásaiból egyszerűen csak jelezve a Föv. Lapok (f. évi 28 sz.), Pesti Napló (35), Egyetértés (47), Keresztény Magvető (1. f.), Népiskolai Szemle (3. sz.), Család és Isk. (4), Vasárnapi Ujság (6), Népnevelők Lapja (9), Prot. Egyh. és Isk. Lap (10) helyeslően támogató sorait és egy csomó vidéki, heti és napilap közül — melyek szint' így szóltak vagy átvették valamely föv. lap ismertetését — csak a Délmagyarországi Lapok-at (49 sz.) nevezve meg, mely a könyvecskéből közölt terjedelmes vezércikket me-leg sorokkal kíséri: külön s részletesebben kell foglalkoznunk azokkal, melyek szintén ezt tették e tárgygyal, és vagy helyreigazító észrevételt igényel-

nek, vagy kiemelendő — mert felhasználható — megjegyzéssel szolgálnak az ügynek.

Igy az Élet és Irod. (6 sz.) a névsor összeállításánál több, vagyis általában tekintélyes kritikát óhajt és legkitűnőbb íróink vállvetett munkássága által jó és olcsó könyveket. —

Szeget talál e megjegyzés. Ez kellene első sorban. De fájdalom, itt két nagy baj van. Egyik az, hogy íróink nagy részét elcsábítja s elnyeli egy moloch: a napi politika, a melynek ephemer és kétes dicsőségeért — vagy szellemi és erkölcsi hasznad adás helyett anyagi haszon-vételért — szétforgácsolják erejüket, a helyett, hogy öszpontosítanak itt, mint hivatásuk terén s így valódi, maradandó érdemeket szereznének. Másik baj az, hogy ha tesszünk is valamit, sokszor nem azt s nem úgy, hogy abból szellemi és erkölcsi hasznunk lenne. Sok divatos „könnyedség,” azaz — üresség és felületesség; kevés súly, mélység és alaposág. Sok szalmaláng és füst; kevés tűz s kitartás. Sok kicsinyes hiuság és szennyes önzés; kevés igaz becs-vágy s nemes önzellenesség. Sokat markolás és keveset szorítás. Sok hü-hó semmiért; kevés munka a lényegért. Ime a legujabb politikai — azaz, hogy irodalmi divat — vagyis mind a kettő . . . Kell-e példa? Ime, csak egy, épen tárgyam köréből. Egy mellékes, másod- vagyis a többihez mérve legutolsó rendű kérdés: Vas Gereben halálának egy egészen lényegtelen körülménye miatt egy se-reg lap ontja egymás — tintáját, — de az első és legfőbb kérdésben? a lényegben? a miért megérdemli ez író, hogy tán még azt a csekélységet is megbeszéljük róla: művei kiadása s terjesztése érdekében? ebben senki sem tesz semmit. Pedig rég elfogytak, antiquariusnál is alig kaphatók; mellőztek, feledtetnek, És mi csak beszélünk — a semmiről, mellőzve a mindent, — mintha biz' egy — és hozzá: még életében sem méltányolt — íróra nézve födolog lenne a halála kérdése, nem pedig az életkérdése: műveiben élni és így nyerni elégtételt s dicsőséget. Egyebek: e jeles nép-író porinak hazaszállítása, egy kis életrajz, egy szobrocška (emlékbeszéd nem lehet, mert — „kivül maradt a kerítésen” . . .): oh ez mind szép dolog; de ha mind meg lenne, sem érne az annyit neki s nekünk, mint oly rég várt kiadása műveinek: e tősgyökeres eredeti, tiszta magyar levegőt lehellő és erkölcsöket ápoló, lelkesítő és zamatos korrajzoknak. Ez a dolog lelke! A többi sem ártana ugyan, de ez leg-többet használna; a többit is megérdemelné, de ezt megköveteli; a többi is szükséges, de ez nélkülözhetetlen. Nem az a födolog, hogy porai Bécsben pihenjenek-e vagy Budapesten: hanem az, hogy munkái szelleme éljen és munkájon mi-bennünk. Ezt ültessük át élő-émléktől a magyar nép szívébe, a kit ő úgy ismert, úgy szeretett, mint ezt munkáinak nyelve és szelleme mutatja. Tehát ezt sürgezzük, ebben tegyünk már valamit! — És így a hasonló jó műveknek olcsón s bőven elterjesztésében. Mert itt a baj főforrása. Mert a mi van, az nem elég minden jogos igény kielégítésére. Pl. a folyamatban levő szépirodalmi vállalatok közül — mert a megszüntektről nincs mit szólni — az Olcsó Könyvtár mennyisége s minősége által megfelelné kifogástalanul rendeltetésének, ha címének is megfelelné: jó s elég is, de nem elég olcsó.*) Ellenben a ponyva-irodalmi termékek (ide-

*) Nem játszom a szavak- és vádakkal. Ez nem szó-játék s nem könnyelmű vagy tulzott vád. Im a bizonyítás, hogy az Olcsó K. füzetek drágák nemcsak a külföldi, de még a mi viszonyainkhoz hasonlítva is. Pl. Kisfaludy K. 3 színműve ott 70 kr., míg ugyanezek s még onnyi tartalmu 5 színmű is egyútt, hasonló kiállításban 50 kr. a Kis Nemz.

értve mindazt, a mit — elég sokat! — ide lehet érteni) elég olcsók, de nem jók. A szalon-irodalom pedig — már mint: divatlapok, Pikáns Lapok, Pikáns Könyvtár s egyéb könyvtár, a tengernyi Regénycsarnok, Regényvilág és ki tudná még mi minden?! — ez a szemétfirkadalom nem is olcsó, nem is jó: s így gomba-termékenysége kettős csapás úgy anyagi, mint szellemi és erkölcsi tekintetben. Végre a Jó könyvek olcsók is, jók is; ámde itt még — mint az Élet és Irod. mondja — „igen kevés ama rengeteg árral szemben azon csekély termelés, melyet eddig nyújtottak.“ Összegezve tehát megjegyzéseinket: jót, olcsót és eleget!

A Prot. Közlöny (6. sz.) kifogásolja a Kossuth egyik tanácsát: a rossz könyv olvasók megbüntetését „quasi megbélyegzését.“ Értsük meg egymást. Nem az olvasók phisikai-, hanem csak a rossz könyvek symbolikus megbélyegzését: s így erkölcsi büntetést kívánunk. Legjobban, legáltalában fejezi ki e két dolgot mintegy összeolvasztva a Népt. L., eljárásom föltétlen helyeslése után így értelmezve azt:

... Pedig mindig nagyon bajos dolog ám azt meghatározni, hogy mi az: mit nem kell olvasni. Legjobb volna a rosztat nem is említeni, tudomást sem venni róla. De épen a rossz irányu olvasmányokról annyit mondani, hogy: a rosztat ne olvassátok, semmi jó eredményt nem szül. Határozottan rá kell mutatni, melyek a rosztak; meg kell őket bélyegezni. Bár lehetne úgy, hogy a rájok süttött bélyegégetése olvasóik arczán ütné ki magát a szégyen-érzet képeben.

Ime, épen ez és csak ennyi az — mint a bíráló is e sorok után rögtön kifejezi — a mit kivitelre ajánlottam; s velem tart még két más je-

Múzeum-féle kiadásban, a mely derék vállalattal kár volt felhagyni, tán csak azért, mert — olcsó volt... Igy Kazinczy, Kölcsey, Fáy, Csokonay stb., aztán Czuczor, Kemény Zs., Gyulai, Pálffy A. stb. művei, mik leginkább kellenének, aránytalanul és általában drágák. Kis-8-adr. 30—35 lapnyi füzetkének, közepes kiállításban, legalsó és igen magas ára 20 kr. Igaz, hogy vannak 2—3 ennyi terjedelműek is ez árban: de vajjon micsoda törvény vagy arány ez? Tán egymást pótolják? Ez nem lehet. Két könyv, mely mint külön önálló mű, egymástól független értékkel bír: nem pótolhatja egymást, mint tán egy ugyanazon mű vagy folyóirat elmaradt és kipótoló iveri, vagy mint — egy pár virsli, melynek kimért anyagából ha kevesebb van egyik félben, kipótolódik a másikban... Vegyünk meg egy parányi füzetkét oly árban, melynek fele is sok lenne; és ha kárpótlást óhajtottunk, hát — tessék nagyobbát is venni, ha nincs is rá szükségünk, vagy fizessük meg e túlzott árban azokat is, melyeket nem mi veszünk meg. Ez oly ferde és igazságtalan dolog változtatni kellene mindkét fél érdekében: saját értékük és terjedelmük arányában szabni meg a könyvek árát. És ez így van más ide szükséges vállalatokkal is. A Történelmi-, Nemzeti-, Családi- és Magyar könyvtár és Könyvesház: drágaságuk miatt nem tölthetik be egészen hivatásukat, valamint a szépirodalmi társulatok hasonló kiadványai. Jókai műveinek még népszerű kiadásai is — nem is említve a többi — valamint Jósikái mind nagyon drágák arra, hogy annyira terjedjenek el, a mennyire ez kellene önmagokért és a rosztak kiszorítására. Úgy, hogy feltehetjük itt az ellenkező kérdést is: Mit olvassunk, a mi jó, olcsó és elég, s így minden jogos igénynek megfelelő lenne? Feleljenek reá — nem szóval, de tettel — a (gazdag) kiadó urak; mert ez magyar irod. és társadalmi, tehát nemzeti élet-kérdés. Feleljenek, nemcsak a jelenre és egyesekre, de a jövőre s az összesre gondolva; tanácsot nemcsak a zsebtől, de a józan észről s lelkiismerettől kérve, mely tiltakozik az ellen, hogy egyesek érdekeért szenvedjen az összes, szenvedjen a nemzeti köz-szellem. Figyelmeztetésül még egy szót. Heckenast kiadóról, kinek arczképét ott látom legkitűnőbb írónkkal az első sorban, a Vasárn. U. munkatársai közt, e lap alapítása történetében olvasom Jókainak e megtisztelő szavait: hogy ő volt az egyetlen magyar kiadó, kinek voltak eszméi és volt áldozatkészsége. Tessék megjegyezni ezt a két szót! Csakis így vehette meg H. az alapját a mai legvirágzóbb m. irod. intézetnek: a Franklin-társulatnak. Itt a szép és buzdító példa, melynek követése által sikert (már t. i. tisztességet) lehet elérni.

les szakközlöny: a Nemzeti Névelés, a Népevelők L. és még egyebek is. Ehez csak néhány szót.

Valamint a tolvaj vagy más bűnös épen saját bűne által van megbélyegezve, azaz: erkölcsileg is megbüntetve a törvény-szabta büntetésen kívül, megvetésünk, utálatunk által: így lehet és kell is megbélyegeznünk a rossz könyveket és ez által olvasóikat is.

Eötvösről mondja valaki, hogy minden könyv-e, minden gondolata: egy jó cselekedet. Így, megfordítva: minden rossz könyv egy rossz tett, maga a bűn. Írója és olvasója, terjesztője és követője: bűnösök.*)

Ezt az igazságot, az erkölestelen könyv-olvasásnak lényegében s következményeiben káros és bűnös voltát kell tehát társadalmi úton kimondani, kötelező-erejűvé tenni; a köz-tudatba és köz-érzetbe beleoltani, s e bűn gyakorlóját bűnösnek tekintve: erkölcsileg megbüntetni, megbélyegezni; azaz — éreztetni vele bűnének szégyenét: megintés, rosztalás, megszegyenítés, kárhöz-tatás és megvetés által, fokozatos mértékben s a viszonyokhoz alkalmazott módon. A mely igen egyszerű dologhoz pedig csupán csak annyi szükségesség a mi részünkről, hogy — legyen magunknak is erkölcsi érzületünk: hogy jogunk legyen büntetni azt, a kinek nincs; s aztán legyen erkölcsi bátorságunk: hogy jogunknak érvényt szerezzünk, és így ezen önmagunk és embertársaink iránti köteleességünk teljességet teljesítsük...

A kérdés e legfőbb oldalára nézve legyen elég itt csak ennyi általános vezér-elvül; miután e lap terén s e cikk keretén kívül esnek részletekbe bocsátkoznom. Hanem feltétlenül szükségesnek tartom e kérdést, vagyis ennek a miként-jét külön, lehetőleg kifejezni az illető helyen.

A Koszoru (7 sz.) szintén jó és olcsó könyveket sürget. Nagyon helyesen állítja, hogy a névsorban elítelt könyvek közt ha akad olyan is, „mely nem érdemelte meg a kritikus szigorát“: de aztán egy részök nem annyira a kritika, hanem egyenesen a rendőrség szigorát hívja ki maga ellen; és jövőre nézve feltételez annyi józan érzéket a magyar olvasó közönségben, hogy azokhoz nem nyul. Végül hangsúlyozza a colportage szabályozását s tisztességes alapokra helyezését. — Ez utóbbira, a mi a dolog külső részére nézve szintén igen is szükséges volna, csak annyit, hogy erre jó alkalom lett volna közelebből az írói és műv. jogról szóló törvény tárgyalásakor; de fájdalom! biz! az ismét csak elhaladt-maradt. Pedig a hol annyi törvény készül — hogy ne mondjuk: gyártódik — talán juthatna erre is egy-két §. De hiába! Jól mondta a Pesti Napló a nevezett törv. javaslatnak csaknem „üres Ház“ előtt tárgyalására, hogy ez nem párt-kérdés, csupán csak — nemzeti érdek: hát innen a közöny iránta...

SZÉKELY JÁNOS.

(Végo következik.)

*) Krylov, orosz költő meggyőzően bizonyítja (Az író és a rabló), hogy a rossz könyvek írója még a rablógyilkosnál is alábbvaló gonosztevő: mivel ennek gaztettei életével legalább megszűnnek; de az még halála után is folyton rabolja-gyilkolja az emberek lelket-szívét, erkölcsét — rossz művei által. — Ezt a mesét, a mely fájdalmas igazság, minden írónak és olvasónak könyv nélkül kellene tudnia, — teszi hozzá a közlő remek könyv. (L. Smile: Köteleesség cz. művében: Az írók felelőssége.)

A TUD. AKADEMIABÓL.

A magyar tud. akadémia f. hó 27-én gr. Lónyay Menyhért elnöklete alatt összes ülést tartott, melynek tárgyát gr. Széchen Antal emlékbeszéde képezte Majláth György fölött.

A beszédből közöljük a következőket:

A Majláth-család azon ága, melynek az utolsó országbíró volt ivadéka, három szakadatlan nemzedéken át volt hivatva a bírói szellem politikai behatásának képviselőjére. Az 1839—40-iki országgyűlés alkalmával lépett legelőször a nyilvános élet pályájára, mint Baranyavármegye követe. 1818. decz. 3-án születve, a rendek táblájának legifjabb tagja volt. Már akkor gyanította jövődjének jelentőségét, főleg azon böles tartózkodás által, mely vele, korán fejlődött szónoki képessége daczára, minden időelőtti fellépést elkerültetett.

Zivataros politikai légkör befolyása alatt jelent meg másodízben Majláth György, mint Baranyamegye követe az 1843—44-ki országgyűlésen; ezuttal is a szerény, de öntudatos tartózkodás azon állását nagyjában megőrizve, mely politikai és szónoki képességét inkább gyanította, mint kitüntette; ritkábban elegendve a pártviták tusáiba; mint némely kortársai, de fokozatosan emelkedve tekintélyben és közbizalomban; egyes kérdésekben, mint többek közt a már akkor a jövődjének fejleményeinek árnyékát előrevető horvát kérdésben higgadt és komoly államférfiúi felfogásának fényes és hatásos szónoki kifejezést adva.

Az országgyűlés befejezése után Baranyamegye főispáni helytartójává, majd főispánjává kinevezve, nagy érdeklődéssel szentelte idejét e hivatalának. Csak időről-időre szakította meg tevékenységét külföldi utazásokkal.

1852-ben jegyezte el báró Prandau Stefániát, ki gyermekeivel együtt gyászolja pótolhatlan vesztességét.

Az ötvenes évek lejártával lépett ismét a politikai színtérre és ámbár ez alkalommal is hű maradt szokott tartózkodásához, ritka rövid kijelentéseinek találósága, nyomatéka és komolysága őt olyannak jelezték, ki az események eselleges folyamában elsőrendű szerepre leendő hivatva. A megerősített birodalmi tanácsnak tagja 1861-ben; tárnok és az akkori kormány egyik vezérlő férfja az oktoberi diploma keltét követő rövid időszakban; visszavonulván a magánéletbe az 1861-ki országgyűlés elcsosztatásával, 1865-ben mint főkanzellar ismét a kormány élére állítva és gr. Eszterházy Mórral s báró Sennyey Pállal a magyar kérdések megoldásán működve; az 1867-ki kiegyenlítés új kormányalkotáshoz vezetett, melynek folytán a vezérlő kormány szerepet az országbíró és főrendiházi elnök székével felcserélte. Pályája ezen részének folyama szorosán össze van fűzve hazánk legújabb történetével.

Majláth György nem igényelt csalhatatlanságot, de nyugodtan bizott meggyőződésének komolyságában és indokainak tisztaságában. Letette azok bizonyítványát azon mély hatású beszédben, melylyel az 1861-iki országgyűlés végnapjaiban magatartását az oktoberi diplomával szemben indokolta. Magyar volt ő első sorban, minden érzelmében, felfogásában, meggyőződésében. Midőn a megerősített birodalmi tanácsban kijelentette, hogy Magyarországon csak magyarokat ismer, ezen nyilatkozata nem volt részéről a fajtürelmetlenségnek vagy elbizakodásnak kifolyása, — melytől senki sem állott távolabb, mint ő, mit a horvát kérdésben ismételve bizonyított, — de azon határozott meggyőződésének, hogy Magyar-

ország egy közjogilag egységes ország, melynek politikai magyar nemzetiségét a századok történelme megállapította.

Majláth György magyar szempontját a gyakorlati politika terén kiegészítette azon mély, megingathatlan meggyőződése, hogy összeköttetésünk a monarchia többi országaival nem történelmi esetlegesség, nem Magyarországnak önállóságának csak megszorítólag és nemlegesen ható korlátozása, hanem az európai nemzetközi viszonyok igen pozitív tényezője, melynek, mint olyannak, határozott, csak közös erővel megoldandó feladatai voltak, vannak és lesznek.

Ezen két szempontnak kiegyenlítése és egyesítése volt kormányzati működésének vezéreszméje. Conservativnak akart tekinteni egész életén át és az is volt, a mennyire a történelmi alapok tisztetét, a fennálló viszonyok óvatos kimelését, a gyakorlati élet tényleges föltételeit és igényeit soha szem elől nem tévesztette, de élénk érzékkel birt egyszersmind a hon és fejlődésének jelenségei iránt is.

Midőn 1865-ben az 1861-ben megszakadt országgyűlési tanácskozások fonala ismét felvételét, a helyzetnek egy hatalmas, döntő tényezőjével látta magát szemben: Deák Ferencz fellépésével és nyilatkozataival. Teljesen felismerte annak jelentőségét és államférfiúi felfogással és elhatározottsággal abban kereste működése szempontját, mert erősen meg volt győződve, hogy a fenforgó kérdések megnyugtató megoldása csak Deákkal és Deák által remélhető.

Beszédét ekként végzé a felolvasó gróf: „Egy rövid éj iszonyatos jelenetei vetettek véget ezen gazdag és nemes életnek. Önkénytelenül tódulnak ajkainkra a római költő bánatos szavai, ki egyik kedvence volt és melyeket Canning élte végnapjaiban és kora halála előérzetében ismételve meghatólag idézett:

„Hi motus animorum, atque haec certamina tanta
Pectoris exigui jactu compressa quiescunt.“

A sir földi örömeit és fáradozásait, küzdelmeit és sikereit. Megújuló fájdalommal tekintünk arra vissza: meghajolva az ő szellemében a gondviselés kifejezhetetlen végzése előtt és kegyeletesen megőrizve szívünk mélyében mind annak emlékezetét, mit benne az államférfiuban, a hazafiban, a tagtaglárásban, a családapában és elfelejtethetlen barátban tiszteltünk és szerettünk.

A nagy tetszéssel fogadott emlékbeszéd után folyó ügyek intéztettek el. A titkár jelenté, hogy a Hölczler Edel ösztöndíjra 4 folyamodvány érkezett. Ezek az állandó bizottsághoz lettek utasítva. Dr. Karády Bertalan beküldte Fogarassy Jánosnak egy még kiadatlan értekezését, Spariozu Teofil főhadnagy, Nagy-Becskerekéről pedig egy matematikai értekezést küldött be. Az előbbit az I., az utóbbit a III. osztályhoz tette át az összeállítás.

PESTI POSTA.

VIII.

Budapest, május 27.

Láttam egy gyönyörű képet. Ennyire meghatót, mélyet és költői szépet régen nem találtam az újabbkori felületes, mondhatnám: garmadára gyártott képek között. A festmény címe: „November.“ Szerzője Jenoudet Pál, bárki legyen is, de nagy poéta, ki szívébe mártja az ecsetet, s érzést lehel a vászonra. November? . . . mit lehet ez alatt a czim alatt fes-

teni? kérdezné valaki; annak azt mondom, hogy nézze meg s egyszersmind megkísértem halvány leírását adni . . . szavakkal.

Roskadozó épület előtt, nagy karosszékben, pokróczokba göngyölve, inkább fekszik, mint ül egy gyermeked leánya. Alig repülhetett el fölötte több tizenöt tavaszról s már is leri egész valójáról, hogy a jövőd kikelet csak sirhalmára fog virágot hinteni. A kicsiny arc halvány és beesett, hiába süt-kérezik a leáldozó novemberi nap sugárözönében, nem varázsol az többé rá éltető pirosságot. Nagy, sötét szemei az ég boltjára vannak szegezve, miként az utazó néz ama távoli tartomány felé, hová útja vezérli, hol ezentul otthona lesz. Tizenöt év! Még ismeretlenek előtte a földi örömök . . . egy kis palánta, mely alig csirázott ki, s a halál . . . e kegyetlen kertész, már is utána terjeszti csont kezét, hogy kitépje s átültesse abba a nagy kertbe, hol csak hervadás van, mert napsugár oda nem hatol soha sem. Ez aszkóros leánykának már csak perczei vannak az élők között. Az ő betegsége az a kór, mely lassan, de biztosan rágódik az életen s készíti elő a testet a sir számára. Rendes az ősz és a tavasz veszi el őket. Ez a kép egyik alakja s a mi körülveszi minden az elmulás jelét viseli. A nagy fa már lehullatta lombját; egyik-két sárgult levéllel játszik még a szellő. A pázsit fonnyadt és száraz, még az a néhány szál virág is, mit a kis beteg tart kiaszott kezében — hervatag, elhaló. Most jön a borzasztó ellentét. A beteg gyermekkel szemben, törpe zsámolyon gubbaszt egy vén pórno, talán nagyanyja a leánykának. Arczán tömérdek ráncz, korbácsütése a sorsnak és az időnek. A kötés kihullott kezeiből, s bütykös, csontos ujjait arczához emelve, a beteg gyermekre szegezi nedves, kidülledt szemeit. Mennyi minden van e nézésben. Remény . . . hogy hát ha még sem hal meg a kedves kicsike? Aggódo félelem, hogy most mindjárt végsőt lehel; és valami áhítatos kíváncsiság, mely mintegy kérdezni látszik, hogy vajjon hová mégysz, ha meghalsz? . . . mi az a halál? . . . És ez a görnyedt testű, ránczos vén anyóka, ki tudja kány évvel fogja még tul élni ezt a gyermeket! Ezek a repedezett, komor falak, miket moha tarkáz, idő megrázott, ki tudja hány évtizeddel fogják tul élni valamennyit? . . . Magasztos és szép eszme, megtestesítve egy gyönyörű festményben.

Mint az a kíváncsi vén anyóka, kérdem én is: „Hová megyünk, ha meghalunk? . . . Halál! mi vagy te? . . .“ Kérem a vallást, kérem a tudományt, kérem a képzeletet . . . egyik sem tud rá megfelelni.

A mulandóság angyala megzörgette házam kapuját és feketére füsté annak szárnyait! Láttam a halált a maga ridegségében, éreztem, mint nyújtja ki kezét, hogy elvigye azt, a mi előttem kedves és drága! Hová lett a fény, mely e lezárult szemekből villogott felém? . . . Hová lett a harg, mely e néma ajkáról csengett fülembe? . . . Mivé lett a szív, mely oly soká dobogott, érzett, szeretett? . . . Ez áldott, munkás kezek megmerevülten tartják a feszületet, e sima homlok, ércz paizsa annyi gondnak, sorscsapásnak — hideg mint a jég! . . .

Mindez csak volt és nem lesz soha többé! Soha többé! . . . E szó rettenetes értelmét csak az tudja fölfogni, kinek halottja van.

Valahányszor temetéssel találkozom, vérem jéggé fagy ama fekete kocsí látára; nem azt értem, mely legelő halad s melyen azt viszik, ki már nincs, mert hiszen az boldog, nagyon boldog, de mely ezt követi, attól rettenek vissza. Az

a fekete posztóval bevont hintó, melyben azok ülnek, kik még vannak, kiknek szemük még sirni tud, ajkuk összeszorulni és szívük fájni a megrepedésig!

Ah! miért mindez? . . . Miért e játék? e nagy komédia . . . ?

Igen, igen . . . hagyjuk folyni a könyeket, e vizzé vált érzelmet és játszunk komédiát!

*

Önöknel nem nagy lehet a halandóság, kedves barátom, vagy legalább az önök Czech Péterének nem lehet valami nagy rebachja mostanság. Ezt abból következtetem, mert nevezett ur a napokban levelet irt nekem, csak tudja a manó, talán megvágta a kezét, vagy az ujját becsipte valami koporsó fedele, mert nem ő maga irt, hanem iratott nekem, még pedig épen az én kedves urambátyámmal Bányai községi bíróval. Urambátyám pedig nem talált hirtelenében más levélpapírost, csak olyat, melyre rá van nyomtatva, hogy: „Idézésny.“ Meghi engem, hogy június 10-én látogassam meg őt és fizessek Czech Péternek 10 forintot.

Oh! Oh! Oh! . . . nyomoruságom daczára kénytelen voltam nevetni, a mint a libériás ur kezembe nyomta azt az izét.

Kedves kolozsvári hitelezőim első fecskéje, mért vagy te halál madár? . . .

Különben én most egészen a tudósokhoz fordultam, lévén tőlük sok kérdezni valóm. Olvasom Hegelt, Kant-ot és Schopenhauert, ki sok szépet beszél „az egyed mulandótlanságáról.“ Úgy tapasztalom, hogy mikor ezek a filozófusok maguk sem értenek valamit, akkor példával illusztrálják a dolgot s ez által még érthetlenebbé teszik. Én is — bár nem vagyok filozófus — megpróbálom itt példával kimutatni, hogy mit értek körülbelül ez alatt az egyed mulandótlansága alatt.

Van itt egy egyetemi tanár, még csak huszonkilenc éves s már nagy tekintély. Hogy lehet az, hogy ilyen fiatalon ekkora polczra vergődött a fővárosban? Talán esze, talán fenomenális tehetségei segítették ennyire? . . . Nem a! Hiszen úgy a vidéki iskolák katedráin nem kallódnék el annyi tehetség. Mi hát az oka? Egyszerűen az, hogy a fiatal professor apja is egyetemi professor volt, még pedig nagy állat, ennek a mostaninak fia már tíz éves korába lesz egyetemi tanár, az unokáját pedig — ha lesz — még a bölcsőben fogják tudorra avatni. És így megyünk tovább, míg a születésre váró déd-unokákhoz s azok déd-unokáihoz érünk, kiket — (vagy tán miket, miután még nem létező egyedek,) egy hatalmas erő sarjaszt és vezet, a: protectio.

Azt hiszem, ilyes valami az az: „egyed mulandótlansága?“

Egyébiránt ezelőtt husz évvel igen jó barátságban éltem ezzel az egyetemi tanár urral. Később is találkoztunk, mint iskolás gyerekek. Most semmiképen sem akar engem ismerni, pedig nem kértem tőle pénzt kölcsön, de alkalmasint még nem vagyok számára elég nagy „egyed.“

Én az ő tekintélyes szemeiben műveletlen anyag vagyok, ő pedig előttem műveletlen ember s még műveletlenebb barát.

A műveletlen barátokról jutnak eszembe a művelt ökrök, Farini híres angol szarvasmarhái, melyek — (de itt tán már a kik-et is alkalmazhatnám?) most produkálják magukat az állatkertben s nagy riválisai a városligeti Paprika Jancsiknak és „ringli spieleknek.“

Egy ilyen szerencsétlen bódétulajdonos keservesen sohajtott föl a napokban!

— Mióta ezek a dögök itt vannak, azóta semmi kseft! Az ördög hozta ide az ökreit! Hát még nem vagyunk elegenden?

Máskülönben itt roppant meleg napokat élünk. A nyár úgyszólván tavasz nélkül köszöntött be. Az akáczfák már el is virultak... a mi hallatlan dolog május derekán. Az uborka érik, a szegénység nagyobbodik, minden drágább lesz, mert aprajagya készül a jövő évi országos kiállításra. Házak, paloták, csarnokok épülnek; mindenki épít, ha mást nem, legalább... légvárakat.

Mennyi remény fog megint romba dőlni s hány alája menekült lelket fog összezuzni!...

GABÁNYI.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. május 30.

— „A VÉN KUCPECZ“ a czime Berczik Árpád új népszínművének, mely vasárnap került nálunk legelőször színre a nyári színházban. Úgy annak idejében a fővárosi, mint most a helybeli napi sajtó véleménye e színmű felett nagyon is ellentétes. Egyrészen érdemen felül dicséri, míg másrészen, hogy népszínműnyelven szóljunk, lerántja a „sárga földig.“ Véleményünk szerint, ha színmű-irodalmunk ez új terméke nem is érdemes arra, hogy dicséretiádot zengedezzünk számára, de egyet nem lehet eltagadni, tőle, t. i. az eredetiséget. „A vén kucpecz“-en nem látszik meg az új népszínművek chablonszerűsége, teljesen új alakokat mutat be a szerző; sőt még a cselekvény megteremtésében is eredetiségre törekedett, beleerőszakolván e népszínmű keretébe egy pár baj történetét, a mi bizony legkevésbé sem vált előnyére a darabnak. Magáról az előadásról csak dicsérelőleg szólhatunk. Vedres Gy. a czímszerepet kitérően személyesítette. Ifj. Szilágyi pedig Hetési Menyusból egy pompás humoros alakot teremtett. Hatvaniné naiv szerepét kedvesen játszta; dalaira vonatkozólag pedig a harnagyhoz volna az a szerény megjegyzésünk, hogy kár azokat a trombitásokat a népdalok eljátszásával túlságosan kifárasztani, mert attól az erős zenétől népszínmű primadonnáknak bár elég kellemes, de azért gyenge hangja alig hallható; s sokkal idősebb volna, ha népszínművek előadása alkalmával a trombitások seregét egy czimballommal cserélnék fel. Végül nem mulaszthatjuk el, hogy dicsérelőleg ne említsük meg Krasznai M., Váradi Miklós és Sárdi sikerült alakításait.

EGYETEMÜNK ZÁRÜNNEPÉLYE csütörtökön délelőtt folyt le a városház tanácstermében. Dr. Abt Antal ez idekint eljénzéssel fogadott megnyitóját után dr. Márton Lajos olvasott fel egy élénk tetszéssel fogadott értekezést „A végtelenről“ czímen. A felolvasás után a pályázatok eredményéről szóló jelentés, a díjak és alapítványok kiosztása következett. Pályadíjakat nyertek: a jogi kar pályázatai közt: Gopcsa László, jogász 50 ft. Osváth Zoltán, bölcsész 50 ft. Lukács Antal, bölcsész és jogász 120 ft. Gálfalvi Zoltán, jogász 40 ft. Szentkirályi Kálmán, jogász 120 ft. Az orvosi karban: Hintz Elek 100 ft. Siró Zsigmond 50 ft. Matolay Károly 50 ft. Rosenthal Zsigmond 50 ft. Sugár Bertalan 50 ft. Szabó Ödön 50 ft. György Emőd 50 ft. A bölcsészeti karban: Sárfy Aladár, végz. bölcsész 75 ft. Sárfy Aladár, végz. bölcsész 70 ft. Németh Gyula Kálmán b. h. 75 ft. A matematikai karban: Jahn Károly vegyész-növendék 50 ft. Pfeifer Péter végzett hallg. 150 ft. Jahn Károly vegytanból 50 ft. Hassák Vidor 50 ft. Nyiredi Géza 75 ft. Bálint Sándor 100 ft. — Az alapítványok kiosztása a következőleg történt meg: A K. Papp Miklós-féle nyerte: Borbély Sándor, 1-ső éves jogász. A Mártonfi-Konczfélé: Mártonfi János 1. é. jogász. A Biasini-féle nyerte: Csegezi Lajos 2. é. jogász. Az ünnepelet dr. Abt rector rövid beszéde zárta be.

— A KOLOZSVÁRI felsőbb leányiskola önképzőköre e hó 30-án d. u. 3 órakor tartotta meg zárünnepeletét, a következő műsorral: I. szakasz. A virágok is rezegnek... Heimtől, 3 hangra, éneklük az I. osztályos növendékek. — Titkári jelentés. Felolvasa Verzár Mariska IV. osztálybeli növendék, a Kör ez idekint titkára. — Preciosa. Vebertől, zongorán előadja Ferenczi Vilma III. oszt. növendék. — Vár és kunyhó.

Br. Eötvös Józseftől, szavalja Pap Mariska II. oszt. növendék. — Sajka dal. Éneklük: Bogyó Katicza, Verzár Mariska, Szabó Kati, Gombos Ilonka IV. oszt. növendékek. II. szakasz. Szindarab: A vigjáték. 1 felvonásban. Irta Kisfaludi Károly. A darabban a következő növendékek szerepeltek: Gráf Emma, Girsik Ida, Verzár Maritka, Balla Erzsébet, Magoss Jolán, Bogyó Katicza, Gombos Ilonka, Egyed Gizella. — Honi emlék. Székely Imrétől, zongorán előadja Gráf Emma IV. oszt. növendék. — Kőember. Gyulay Páltól, szavalja Földesy Mariska III. oszt. növendék. — Maros vize folyik csendesen. Népdal, 3 hangra, éneklük a II. és III. oszt. növendékek.

A KISFALUDI-TÁRSASÁG f. hó 29-én tartott ülését folyó ügyek elintézésével vette kezdetét. Ezután Degré Alajos „Egy elmaradt öreg ur“ czím alatt olvasott fel egy életképet. Az elmaradt öreg ur Csernay Gáspár, a ki 30 évig nem látta Budapestet. Mikor aztán unokaöccse kérésére ennek lakodalmára a fővárosba jött, sokat bámult a város haladásán, de sokat bosszankodott is, hogy mennyire kivetkőzött eredetiségéből. Sietett is haza, mondván: „nagyon elmaradtam én a világtól, nem értem ezt a kort s meglehet, ez a kor sem ért engem.“ — Ezután Tóth Lőrincz olvasta föl néhány apró versét. — Végre Beöthy Zoltán olvasott fel egy fejezetet a „tragikumról“ irt nagyobb művéből. A fejezet czime: „Bánk-bán vétsége“ s egy részét képezi a tragikai vétségről szóló fejezetnek.

— VIDÉKI SZÍNÉSZET. Báródy Károly színtársulata egy hónapig működött Aszodon s ez idő alatt teljesen kivívta az aszodiak elismerését. A közönség kedvencei a következők voltak: Szabóné Róza, Czákóné, Csizsérné, Szentesi Ilon, Boros Etel, Aranyosi, Szabó, Csizsér, Paksi, Polgár stb. A műsor mindvégig változatos volt. — A radi Gerő Nagy-Kanizsáról Kaposvárra tette át állomáshelyét, hol a napokban kezdte meg előadásait. — Krecsányi Ignác színtársulata, mely jelenleg Pozsonyban a német közönségnek hirdeti a magyarság ígét, hir szerint Kassán 10 előadást rendezni s csak onnan utazik Nyiregyházára, a hol a nyári időszak hátralevő részét tölteni fogja. A társulatnak kedveltebb tagjai: Krecsányiné, Kissné, Erdélyi Marietta, Örléi Flóra, Halmayné, Beszenyei Mariska, Dobozy Lina; Kiss Mihály, Nyilassy stb. — Jakab Lajos társulata, mely jelenleg Pápán játszik, a nyár egyik részét Komáromban, a másikat Baján szándékozik tölteni. — Mándoky B. társulata Szombathelyről Veszprémbe tette át állomáshelyét, hol tegnapelőtt kezdte meg előadásait. — Bánfalvi Béla társulata Tatára ment, hol pünkösöd-vasárnap kezdi meg előadásait. — Jáni János társulata Páncsováról Verseczre tette át állomáshelyét. — Károlyi Lajos társulata Halmiból Técsőre ment át, később pedig a közeli viski fürdőben fog előadásokat rendezni. — Tóth Béla színtársulatával szombaton, e hó 31-én kezdi meg előadásait Oroszlánban.

— AZ IRÓK ÉS MŰVÉSZEK KÖRE f. hó 30-án bizottsági ülést tart, az idén rendezendő kirándulás ügyében. A kirándulás programtervezete a következő: Indulás Budapestről külön vonattal július 5-én kora reggel. Megérkezés Munkácsra d. u. 6 órakor. Elszállásolás, este ismerkedési estély az ottani rendező biz. által. Második nap délelőtt diszülés a munkácsi állandó színház építése tárgyában, diszebed, este nagyhangverseny a kiránduláson résztvevő művészi erők által. Az egész jövedelem a munkácsi színház javára, mint első alap. Hangverseny után nagy táncvigalom. Harmadik nap: kirándulás a hársfa-szolyvai fürdőbe, ott időzés egész nap. Negyedik nap: kirándulások Munkács környékén. Ötödik nap: kora reggel utazás M.-Szigetre. A város megtekintése, este hangverseny az ottani jótékony célokra. Hangverseny után táncvigalom. Hatodik nap: kirándulás a sóaknához s egyéb nevezetes pontokra. Hetedik nap: reggel Szatmárra, ott időzés egész nap. Este nagy hangverseny. Nyolcadik nap: Debreczen, nagy diszebed, este hangverseny és vigalom.

— SZÍNÉSZCONGRESSUS a Budapesti országos kiállítás alatt. Matlekovics államtitkár, az orsz. kiállítás közp. bizottságának elnöke, a színész egyesület elnökségéhez a következő levelet intézte: „1885-ben Budapest országos kiállítás fog rendeztetni. E kiállítás alkalmából előreláthatólag sok idegen és vidéki látogató fogja az ország fővárosát felkeresni s így a kiállítás tartama legalkalmasabb időpontnak tekinthető vándorgyűlések, congressusok és egyéb társas összejövetelek tartására. Minthogy pedig a kiállításnak

is érdekében levőnek tartom, hogy annak tartama alatt minél több congressus, vándorgyűlés és társas összejövetel rendeztesse Budapestet, teljes bizalommal felkérem a t. elnökséget, hogy saját működési körében akként sziveskedjék intézkedni, hogy az elnöksége alatt álló egyesület a kiállítás tartama alatt Budapest hazai, esetleg nemzetközi értekezletet vagy társas összejövetelt rendezzen. Felkérem végül a t. elnökséget, hogy e részben történendő megállapításairól annak idején engem értesíteni sziveskedjék.“ — E levél az igazgatótanács legutóbbi ülésén előterjesztetvén, az egyesület a szives figyelemért köszönetét nyilvánította és elhatározta, hogy e felhívást úgy hivatalos lapjában, mint körlevélileg közzölni fogja az összes színtársulatokkal, azzal a kijelentéssel, hogy a kiállítás ideje alatt egy hazai vagy nemzetközi színészkongresszus megtartását az igazgatótanács elvben helyesli s erre nézve kikéri a színészegyesület tagjainak véleményét, illetőleg hozzájárulását, minél fogva az igazgatókat felhívja, hogy e tárgyban társulati gyűléseket tartsanak s nézeteiket, esetleg javaslatokat hat hét alatt a központi igazgatótanácsal tudassák.

— WILTNE ASSZONY a budapesti nemzeti színházról e hó 25-én vett búcsút. A búcsu-fellépés (Anna szerepe Mozart „Don Juan“-jában), szakadatlan lelkes ovációkra adott alkalmat, melyek minden nagyobb szabású jelenés, minden felvonás után megújultak. Utolsó jelenése után olyan tetszésvihar tört ki, a minőre a nemzeti színházban a legrégebb látogatók sem emlékeznek. Az előadás kezdete előtt a színpadon magán körben br. Podmaniczky intendáns megleghangú beszédben méltatta a távozó művész művészetét és buzgalomát s kiemelte, hogy Wiltne 154 előadás közül csupán egytől lépett vissza, a mi élénken bizonyítja, hogy teljes lélekkel és önfeláldozással csüg művészetén. Utalt arra is, hogy az opera szerencsésnek fogja magát érezni, ha valamikor újra tagjai sorában láthatja. E beszéd után Káldy főrendező gyönyörű babékoszort nyújtott át az igazgatóság nevében a művésznek. Érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy Wiltne asszony 1879. okt. hó 7-én lépett fel először Budapesten s azóta 16 dalműben összesen 153-szor játszott. 153 fellépése 182 ezer 781 ft 70 krt jövedelmezett, a bérletet nem számítva.

— VIRÁGÁRUS KIRÁLYNÉ. Lisszabonban közelebről jótékonyági bazár volt szegény gyermekek javára. Ez alkalommal Mária Pia portugál királyné, ki a rendező bizottság elnöke volt, mint virágárusnő is közreműködött. Délután 2 órakor jelent meg egyszerű pavillonjában. Csinos bokrétaikat természetesen rohamosan vették. Az ünnepelet 200,000 franknál többet jövedelmezett.

— AZ AMERIKÁBA KIVÁNDOROLT MAGYAR MUNKÁSOK sorsa, mint a newyorki „Amerikai Nemzetőr“ írja, nagyon szomorú. A pennsylvániai kőszénbányák munkásai közt nagy izgatottság uralkodik; az irlandi és olasz munkások, kik már régebbi idő óta urai a helyzetnek, s kik felszigazott követéseikkel a bányatulajdonosokat újabb és olcsóbb munkaerő beszerzésére kényszerítették, hadat izentek a magyar munkásoknak, kik olcsóbban és jobban dolgoznak mint ők és egy vörös zászlót tüztek ki: Down with the Hunst (Le a magyarokkal) felirással. Kisebb összetűzések már előbb is történtek, de m. hó 15. és 16-án oly nagymérvű lett az elkeseredés, mindkét fél részéről, hogy kényszerítve érezték magukat a közeli városba menni puszkák, forgópisztolyok és török bevásárlása végett s magokat hadilábra állították. Az összetűzés meg is történt, s mintegy két óra hosszat tartott három ember halálos sebet kapott s többen súlyos sérülést szenvedtek, azonban szerencse, hogy a polgárság, mely e reconteréről értesült, közbevetette magát s megakadályozta a további vérontást. A magyar-tót munkások ellen időről-időre megújul a mozgalom, mely őket a szénbányákból ki akarják szorítani, s tekintve hogy oly két népfajjal áll szemben, melyek a gyilkosságból lelkiismereti kérdést nem csinálnak, s hogy nagyobb számuk és nyelvbéli jártasságuk folytán ügyeiket védeni tudják, míg a mi honfitársaink szétforgácsolva, nyelv és helyismeret nélkül, panaszuikat is alig terjeszthetik elő, ottmaradásuk alig lehetséges.

Tartalom: Nemzeti nevelés. Salamán Antal. — Két falu. Sümeji Kálmán. — Alkony. Reviczky Gyula. — Szinte feláldozták. Sáni Lászlóné. — Egy elmés költemény század feléből. Jakab Elek. — A „miket ne olvassunk“ kérdéséhez. Székely János. — A tud. Akadémiából. Pesti posta. Gabányi. — Tárca: Byron és Angusztia. Jancsó Benedek. — Különfélek. —